

ŠILUTĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
Fridricho Bajoričiaus
VIEŠOJI BIBLIOTEKA

PETRAS JAKŠTAS:
„VISUOMET MYLĖJAU
DIEVĄ, TĖVYNĘ,
ŽMONES IR KNYGAS“

Skirta 120-osioms bibliofilo, kultūros veikėjo, Lietuvos kariuomenės karininko P. Jakšto gimimo metinėms

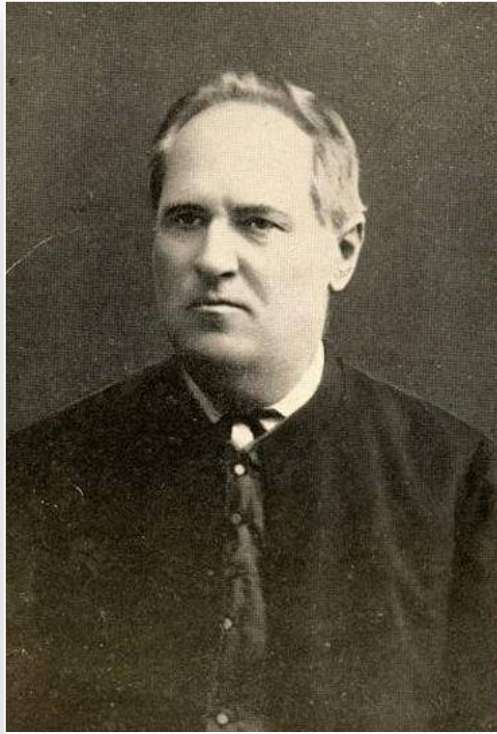
Parengė:
Bibliotekinių ir kraštotyros skyriaus
bibliotekininkė Inga Tarozienė, 2019

- Petras Jakštas gimė 1899 m. spalio 28 d. (pagal senąjį kalendorių – spalio 16 d.) Stramiliuose (Rokiškio r.) ūkininkų Jono Jakšto ir Emilijos Tučiūtės šeimoje, buvo vyriausias iš keturių vaikų.
- Lietuviškas raides pažinti mokė mama, rašyti – tėvas, o Bronislava Jurgelionytė iš gretimo Moškėnų kaimo – aritmetikos ir rusų kalbos. Vėliau tėvai sūnų išsiuntė į Rokiškio dviklasę rusišką liaudies mokyklą.

P. Jakšto statytas gyvenamasis namas tėviškėje – Stramilių kaime (Rokiškio r.). Domo Kauno nuotrauka, 2002 m.

- Vienas Panevėžio mokytojų seminarijos auklėtinis jau tada drąsiai spėjęs ateitį (*Rašytoju tu nebūsi, o istoriku – tikrai*) ir patarė tėvams Petrą siųsti į dar aukštesnius mokslus.

Jonas Katelė
(1831–1908) – kunigas,
švietėjas, daraktorius,
draudžiamosios lietuviškos
spaudos platinimo ir
slaptųjų lietuviškųjų vakarų ir
lietuvių mokyklų
organizatorius.

Stramilių kaimas priklausė Žiobiškio parapijai, bet ribojosi su Panemunėlio parapijos Moškėnų kaimu, kuriame veikė kunigo Jono Katelės daraktorių mokykla. Kaimuose buvo kunigo patikėtiniai, kurie, jo instruktuojami ir skatinami, organizavo mokymą.

Moškėnų kaimo pavyzdžiu ėmė sekti ir Stramilių jaunimas. Kun. J. Katelė duodavo rašalo ir popieriaus. Kelis kartus per metus kunigas važiuodavo per Stramilius į Žiobiškio bažnyčios atlaidus, grįždamas iš atlaidų visada sustodavo Stramiliuose: patikrindavo mokinių žinias ir sąsiuvinius, palikdavo lietuviškų knygelių.

P. Jakšto nuotrauka iš mėnesinio mokinio bilieto važinėti Sankt Peterburgo 3-ios klasės geležinkelio vagonu, 1917 m.

„Labai pats norėjau mokytis toliau ir kaip nors patekti į gimnaziją. Ir tėvai tam pritarė. Bet gimnazijos buvo toli ir sunkiai pasiekiamos kaimo berniukui.

Artimiausios buvo Daugpilio realinė mokykla ir Šiaulių gimnazija. Bet jos visada būdavo perpildytos.

Tėvai bendravo su Jurgelionių šeima, kai jie vasarą atvažiuodavo į Moškėnus vasaroti. Jie patarė mane siųsti į Petrapilį (dabar Sankt Peterburgas), kur prie šv. Kotrynos bažnyčios veikė berniukų gimnazija. Be to, žadėjo mane priimti gyventi. Tai buvo mano didelė laimė.“

Petras Jakštas

PETRAS JAKŠTAS - GIMNAZISTAS

- 1914–1918 m. P. Jakštas mokėsi Petrapilio (dabar Sankt Peterburgas) vyrų gimnazijoje prie šv. Kotrynos bažnyčios, baigė 6 klases.
- P. Jakštas iš gimnazistų išsiskyrė mokslumu, išprusimu ir svajone apie jūrų karininko mundurą (uniformą).
- Daug skaitė, rašinėjo, 1916 m. su būsimuoju aktoriumi Stasiu Pilka išleido net rankraštinių laikraštėlių „Erškėtis“. Spėjama, kad bičiulio paskatintas ketvirtoje gimnazijos klasėje jaunuolis vaidino pjesėje „Namai – pragarai“.

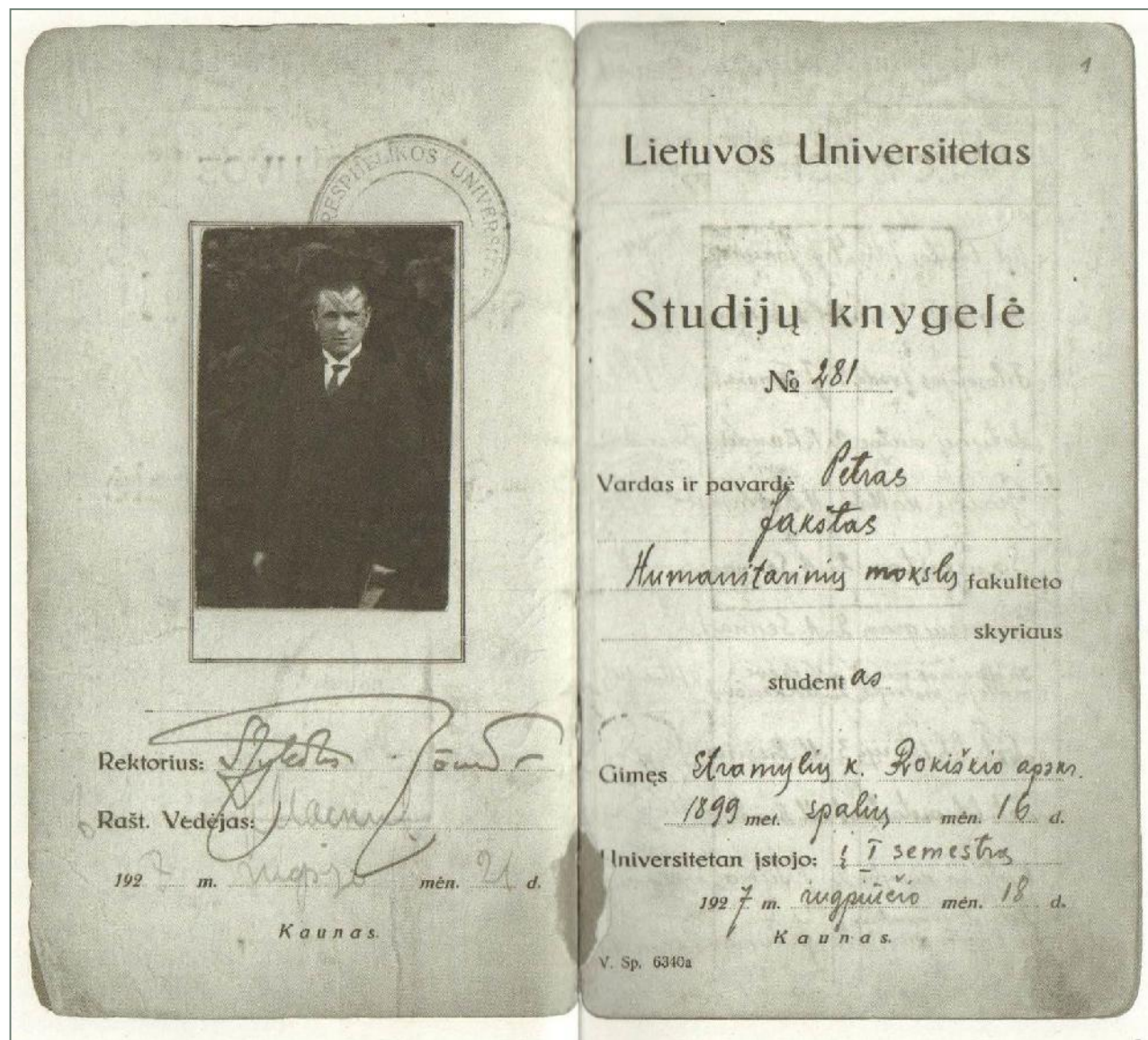
Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004, p. 30.

Aktorius Stasys Pilka (1898–1976).

1916 m. baigė Petrapilio (dabar Sankt Peterburgas) gimnaziją prie šv. Kotrynos bažnyčios. 1921–1926 m. dirbo Lietuvių meno kūrėjų draugijos Dramos vaidykoje.

- 1920–1921 m. mokėsi Lietuvos karo mokykloje, suteiktas pėstininkų leitenanto laipsnis.
- 1926 m. P. Jakštui įteiktas Klaipėdos lietuvių gimnazijos atestatas.
- 1927–1932 m. studijavo Lietuvos universitete (dabar Vytauto Didžiojo universitetas) lyginamąją kalbotyrą ir lietuvių kalbą. Studijų nebaigė.

Lietuvos universiteto (dabar Vytauto Didžiojo universitetas) studijų knygelė. Išduota 1927 m. rugpjūčio 18 d.

Lietuvos universitete.
Pirmoje eilėje, centre –
doc. dr. Alfredas
Sennas, šalia jo –
P. Jakštas ir Ona
Matusevičiūtė

P. Jakštas universitete per dešimt semestrų įgijo teorijos ir praktikos žinių net iš 12 kalbų: graikų, lotynų, gotų, sanskrito, senosios airių, senosios bulgarų, rusų, lenkų, prūsų, latvių, lietuvių ir vokiečių. Literatūros ir kalbos dalykus dėstė Vincas Krėvė-Mickevičius, Balys Sruoga ir kt., šveicarai Franzas Brenderis ir Alfredas Sennas.

PETRAS JAKŠTAS - KARININKAS

- 1921 m. suteiktas pėstininkų leitenanto laipsnis.
- 1924 m. tapo vyresniuoju leitenantu.
- 1927 m. į antpečius įsegtos kapitono žvaigždutės.
- 1938 m. P. Jakštas – majoras.

Petras Jakštas –
karininkas

Tarnybos vietos:

- 1920 m. lapkričio 15 d. – 1921 m. lapkričio 18 d. P. Jakštas – Karo mokyklos mokinys (frontas ties Žiežmariais–Žasliais–Rumšiškėmis).
- Nuo 1923 m. vasario 26 d. į Klaipėdos įgulą perkelta Septintojo pėstininkų Žemaičių kunigaikščio Butegeidžio pulko karininkas.
- 1927 m. balandžio 22 d. – 1929 m. balandžio 1 d. kariuomenės Vyriausiojo štabo Ūkio skyriaus, vėliau buvo to paties štabo Spaudos ir švietimo skyriaus karininkas (1929–1936 m.; 1938–1940 m.), Septintojo pėstininkų pulko karininkas rikiuotės stažui įgyti (1937 m. vasario 5 d. – gruodžio 31 d.).
- 1940 m. rugsėjo 15 d. – spalio 30 d. Vilniuje dislokuoto Septintojo pėstininkų pulko, okupacinio režimo pervadinto Raudonosios armijos 184 šaulių divizijos 297 šaulių pulko bataliono vadas.

P. Jakštas 7-ojo pėstininkų pulko leitenantas

KARININKO PETRO JAKŠTO PAREIGOS

P. Jakštas prie darbo stalo. 1933 m. birželio 3 d.

Kaip karininkas P. Jakštas ėjo daug ir įvairių pareigų. Jam Septintajame pėstininkų pulke teko būti mokomosios kuopos vadu, pulko teismo raštvedžiu ir kt., kariuomenės Vyriausiąjame štabe – raštininkų kuopos vadu, Spaudos ir švietimo skyriaus korektoriumi, kalbos taisytoju, „Lietuviškosios enciklopedijos“ kariškojo skyriaus komisijos nariu ir kt. Labai daug kartų tekdavo pavaduoti „Kario“ žurnalo vyriausiąjį redaktorių.

KARININKO PETRO JAKŠTO PAREIGOS

Vyr. Št. Rašt. kuop. VII s. pusl. ir virš.
1929 m. kovo mėn. 12 d.

Vyriausiojo štabo Raštininkų kuopa.
P. Jakštas – centre (pirmoje eilėje penktas). 1929 m. kovo 12 d.

KARININKO PETRO JAKŠTO PAREIGOS

Lietuvos karių palaikų perlaidojimas.
P. Jakštas (dešinėje pirmas) ir jo
pagalbininkai

Mažieji pagalbininkai

1927 m. P. Jakštas, kaip kariuomenės Vyriausiojo štabo Ūkio skyriaus karininkas, paskiriamas į Komisiją žuvusiųjų ir mirusiųjų karių kapams tvarkyti (neoficialiai vadinta paprasčiau – Karių kapų tvarkymo komisija), po metų – šios komisijos sekretoriumi.

P. Jakštas dalyvavo įrengiant kovose su Raudonąja armija žuvusių karių memorialą Červonkoje (Latvija) ir Nežinomo kareivio kapą Kauno karo muziejaus sode.

Lietuvos karių kapai ir paminklas
Červonkos (Eglainės valsčius, Latvija)
kapinėse

KARININKO PETRO JAKŠTO APDOVANOJIMAI

P. Jakštas – centre

- 1927 m. P. Jakštui pareiškiamas Krašto apsaugos ministro padėka už pavyzdinę karių kapų sutvarkymą.
- 1928 m. jis apdovanojamas Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečio sukaktuvininko medaliu.
- 1934 m. Vasario 16-osios proga Krašto apsaugos ministro teikimu – Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino IV laipsnio ordinu.

ŠIAIS laikais karinė spauda, kaip ir apskritai spauda, yra galingas ginklas. Jos reikšmę visiškai apibūdina žinomo vokiečių mokslininko Osvaldo Spenglerio posakis: Patrankinis parakas ir spaudos menas drauge tarpsta.

TIEK Lietuvos kariuomenę steigiant, tiek kovojant dėl nepriklausomybės, tiek kariuomenę auklėjant ir mokant, **KARINĖ SPAUDA** yra suvaidinusi labai svarbų vaidmenį. Be abejo, ir ateityje jos reikšmė nemažės.

Jus gerbiąs

Kpt.

1934. XI. 10

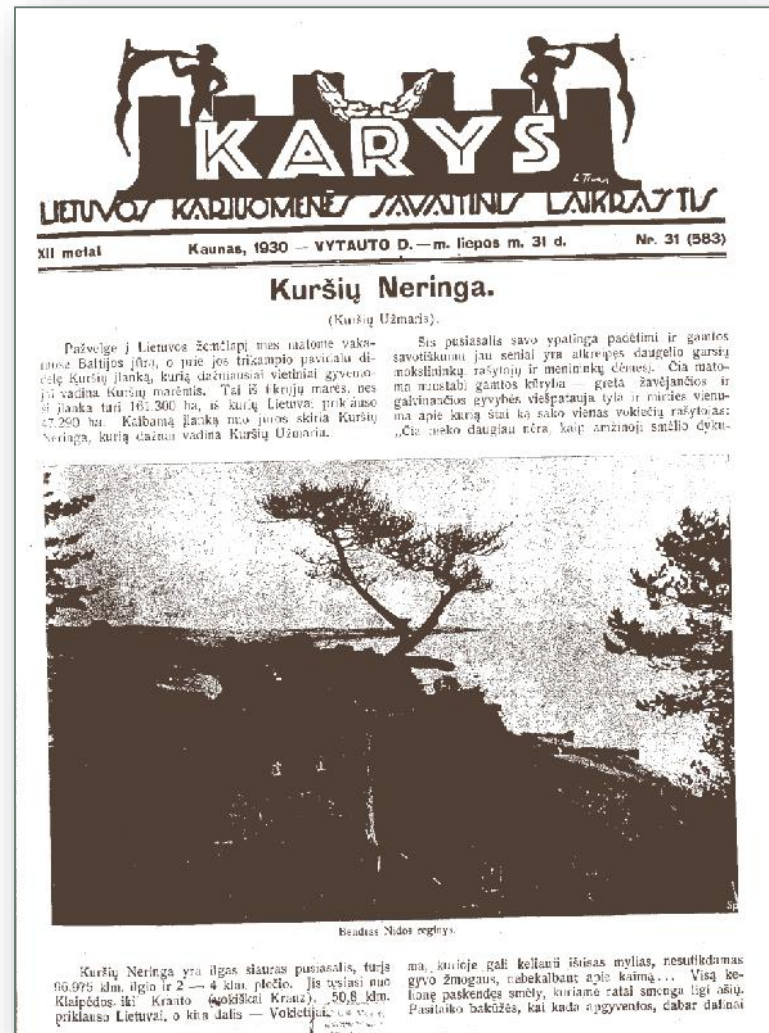
Spaudos darbas buvo nuolatinė P. Jakšto karinės tarnybos užduotis.

Jis redagavo Septintojo pėstininkų pulko laikraštį „Kovotojas“, jam kurdavo tekstus. Rašė Vyriausiojo štabo kareivių savaitraščiui „Karys“, karininkų laikraščiui, nuo 1933 m. – žurnalui „Kardas“, karo mokslo ir istorijos žurnalui „Mūsų žinynas“ ir Lietuvos karų istorijos tęstiniam leidiniui „Karo archyvas“.

Ypač produktyvūs buvo 1924–1925, 1930–1932, 1934–1935 ir 1938 metai. Iš viso užregistruota 326 straipsniai.

Pagrindinės P. Jakšto rašinių populiariajai kariškių spaudai temos: karių kasdienybė, dalinių vidaus ir viešieji renginiai, karių ir visuomenės moralė, visuomenės karinis rengimas, šalies ir pasaulio įvykiai, spaudos apžvalgos, žymių asmenų biografijos.

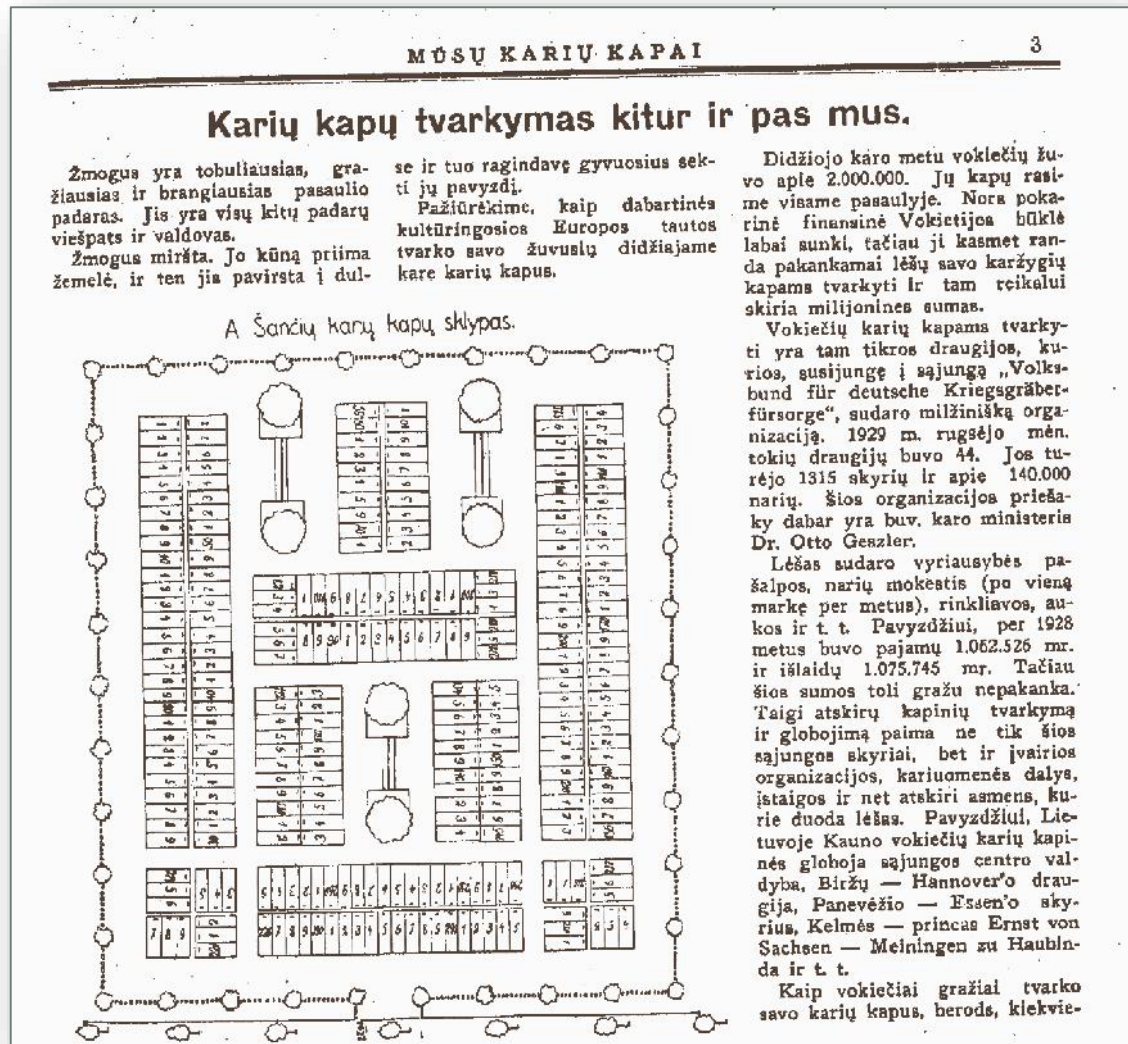
Viena iš retesnių temų buvo Kuršių nerija ir kuršiai. Karininkas savaitraščiui „Karys“ paskelbė straipsnį „Kuršiai“ (1933 m., nr. 10 ir 11) ir referavo Latvijos spaudos publikacijas „Latviai susirūpino kuršiais“ (nr. 9), taip pat parengė vaizdingą, keliauti kviečiantį iliustruotą pasakojimą „Kuršių Neringa“ (1930 m., nr. 31).

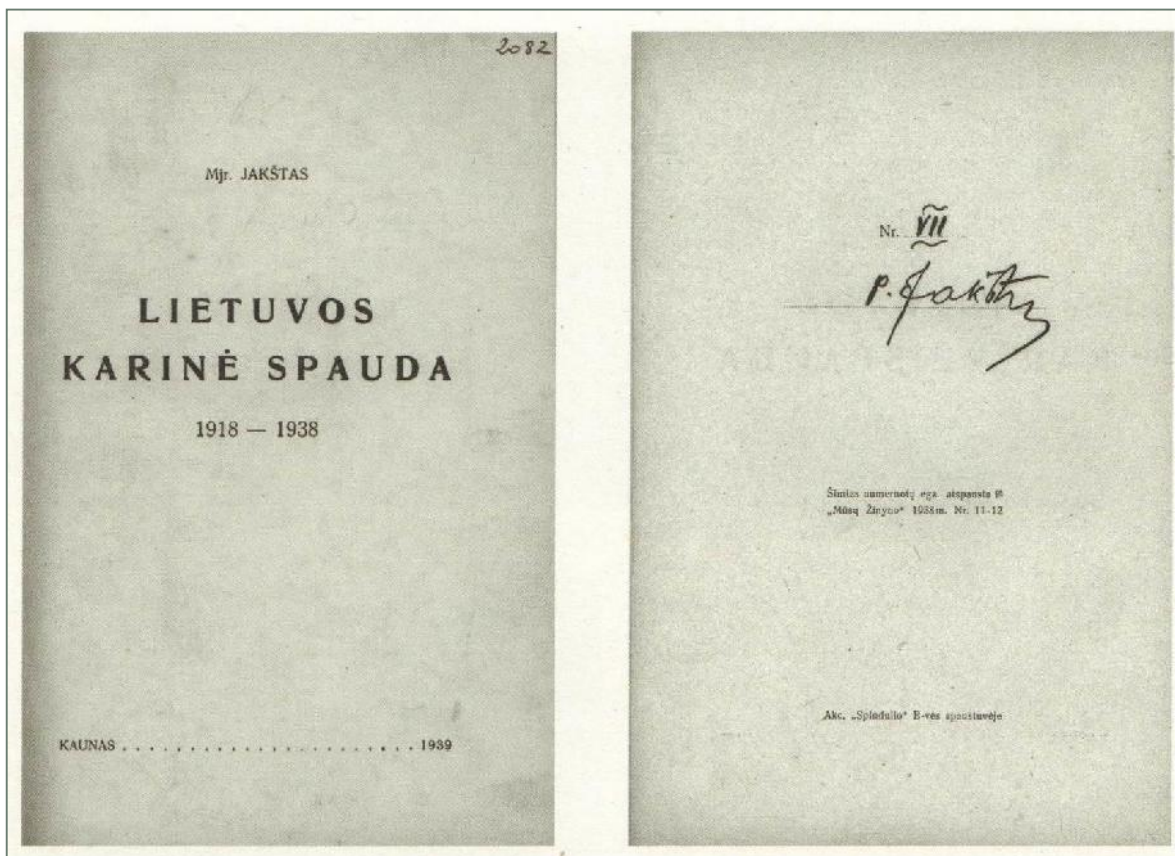
P. Jakšto publikacijos „Kuršių Neringa“ fragmentas. Savaitraštis „Karys“, 1930 m., nr. 31.

P. Jakšto straipsnių rinkinys „Mūsų karių kapai“ buvo išleistas kaip savaitraščio „Karys“ (1930 m., nr. 15) priedas, kuriame sutelkta gausi faktografinė ir iliustracinė medžiaga. Autorius atskleidė karių atminimo pagerbimo tradicijas svetur ir Lietuvoje, išsamiai apibūdino atliktą darbą, tvarkant karių kapus, ir aprašė palaidojimo vietas.

Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004, p. 46.

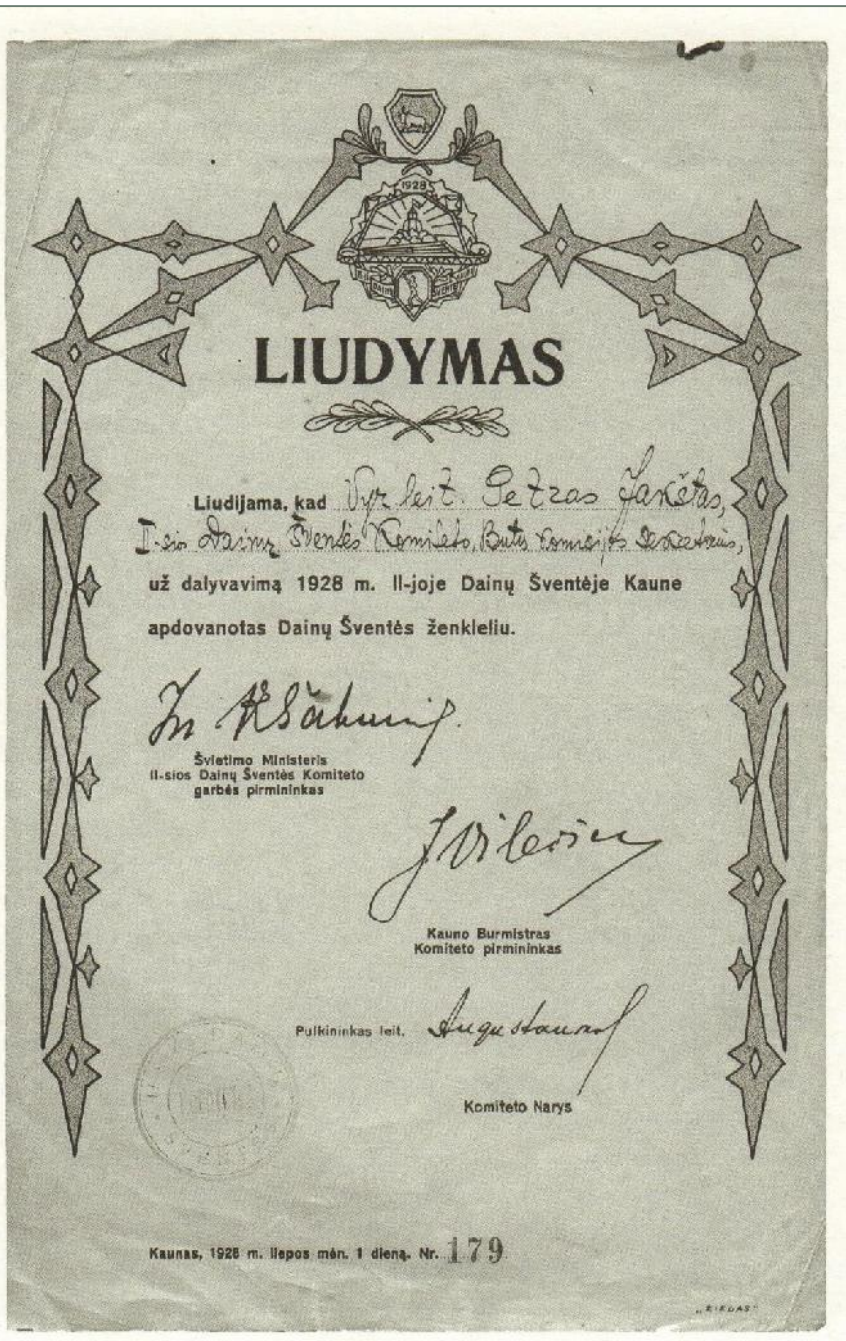
P. Jakšto publikacijos „Mūsų karių kapai“ fragmentas. Savaitraštis „Karys“, 1930 m., nr. 31.

P. Jakšto knyga „Lietuvos karinė spauda, 1918–1938 m.“ (1939): antraštinis lapas ir jo kita pusė

Tarnyba ir visuomeniniai interesai skatino imtis bibliografo darbo. Sukaupęs duomenų P. Jakštas „Mūsų žinyno“ 1938 m. numeriuose paskelbė iki šiol vertės nepraradusią bibliografinę apžvalgą „Lietuvos karinė spauda, 1918–1938“. O po metų atspausdinta atskira knyga (100 egzempliorių).

Apdovanojimo raštas už
nuopelnus organizuojant
Antrąją dainų šventę (1928 m.)

Karo vadovybės nurodymu P. Jakštui ne kartą teko dirbti laikinoje sostinėje vykstančių masinių renginių organizaciniuose komitetuose. Ypač atsakingos pareigos jam paskirtos apgyvendinant **Antrosios dainų šventės** dalyvius (1928 m.). Vyriausybės sprendimu karininkai privalėjo atvykstančius chorus aprūpinti ne tik nakvyne, bet ir arbata bei medicinos pagalba. Šventė praėjo sklandžiai.

Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004, p. 48.

Vienu iš svarbesnių karininko veiklos barų laikytina **Lietuvių kalbos draugija (LKD)**. Jos steigiamasis susirinkimas įvyko 1935 m. balandžio 4 d. Vytauto Didžiojo universiteto Fonetikos laboratorijoje, organizatoriai buvo J. Balčikonis ir A. Salys. Jų kvietimu P. Jakštas dalyvavo susirinkime, sumokėjo dešimties litų mokestį ir tapo tikruoju LDK nariu. Praėjus vos mėnesiui, draugijos visuotinis susirinkimas jį paskyrė J. Balčikonio vadovaujamos Spaudos kalbos sekcijos sekretoriumi.

Kalbininkas prof.
Juozas Balčikonis (1885–1969) –
Lietuvos kalbininkas, vertėjas,
redaktorius

Klaipėdos
krašto pradžios
mokyklų
mokinių ir
mokytojų
ekskursija
Kaune. 1932 m.

P. Jakšto ir jaunuolių draugystė truko visą karininko tarnybos laiką. Septintojo pėstininkų pulko vadovybės pavedimu jam teko globoti ir uostamiestį atvykusias moksleivių ekskursijas. Karininkui persikėlus į Vyriausiąją štabą, per metus iš Klaipėdos krašto į Kauną atvykdavo iki dviejų dešimčių mokyklų ekskursijų ir jų buvo kviečiama vis daugiau.

Karininkas tarp gimnazistų. Kitoje nuotraukos pusėje yra jaunuolių parašai ir dedikacija: *Mylimam Prieteliui ilgiausių metų! 1938-I-30 Tauragė.*
S. Zolino nuotrauka.

Karininkas visus savo jaunuosius bičiulius vadino prieteliais ir prietelėmis, kartais kalakutais, šelmiais, peckeliais ir labai retai – barbarais. Prieteliaus vardas prilipo ir pačiam vadovui.

*Šniaukštai, 1933 m. 8. 28 d.
Klaipėdos apskr.*

Milas Prieteliau!

*Mes, Šniaukštų mokyklos mokiniai
pranešame Jums, kad mums Kaunas
puikiausiai patiko. Kartu dėkojame už
vaises ir puikią nakvynę. Širdingai dėko-
jame taip pat ir už fotografijas. Jų
mūsų Helionę, kuri tiek gražių ispū-
džių palikę neužmiršime niekad.
Tikimės, kad ir mūsų Prieteliau neuž-
mirši ir atvyksi į svečius. Mes stengsimės irgi
Tave gerai paraišinti Šniaukštuose, mūsų gimtinės
kaime. Jei kuo nors išsiųskome prašome dova-
noti!*

Jūsų „prieteliai-kalakutai“

*Mikas Glackė Modlyni Survins Kėdrių Laurus.
Vilius Laurus Elvė Karanau Anna Klavė
Ruth Knoch Grete Survins
Vilius Karalius*

Klaipėdos krašto Šniaukštų
pradžios mokyklos mokinių
padėkos laiškas Prieteliui.
1933 m. rugpjūčio 28 d.

Iš padėkų ir laiškų
matyti, kad P. Jakšto
globą yra jautę
Agluonėnų, Gerviškių,
Gobergiškės, Grabupių,
Klugonų, Katyčių,
Kretingalės, Pagėgių,
Preilos, Šilutės,
Šniaukštų, Vanagų,
Vilkyčių ir daugelio kitų
mokyklų moksleiviai.

KARININKAS - JAUNUOLIŲ PILIETIŠKUMO UGDYTOJAS

Biržų prieteliai Kaune

KARININKAS - JAUNUOLIŲ PILIETIŠKUMO UGDYTOJAS

Kybartų prieteliai

XXVII knygos mėgėjų draugijos iniciatorius ir organizatorius buvo Vytautas Steponaitis, tarnavęs kariuomenės Vyriausiojo štabo Spaudos ir švietimo skyriuje. Būtent jis ėmė telkti galimus kandidatus į knygos mėgėjų gretas, kampaniją pradėdamas nuo artimiausių bičiulių – karininkų P. Jakšto ir „Kario“ redaktoriaus pulkininko leitenanto Juozo Balčiūno-Švaisto.

Vienas iš XXVII knygos mėgėjų sambūrio telkėjų – Vytautas Steponaitis (1893–1957)

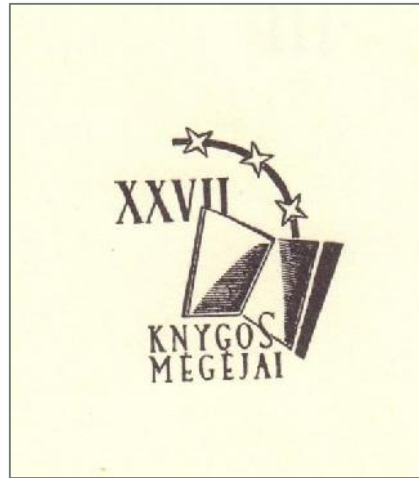
XXVII knygos mėgėjų draugijai, kurią turėjo sudaryti 27 bibliofilai, iš pradžių pavyko sutelkti tik 14.

Draugijos sudėtis buvo rinktinė ir intelektualiai: jai priklausė mokslininkai, menininkai, karininkai, teisininkai, diplomatai, valdininkai, bankininkai ir poligrafaininkai.

Draugija veikė 1930–1940 m., išleido du „Metraščio“ tomus (1933 ir 1937 m.), aukšto meninio apipavidalinimo knygas, kurios buvo apdovanotos Paryžiaus (Grand prix) ir Niujorko tarptautinėse parodose.

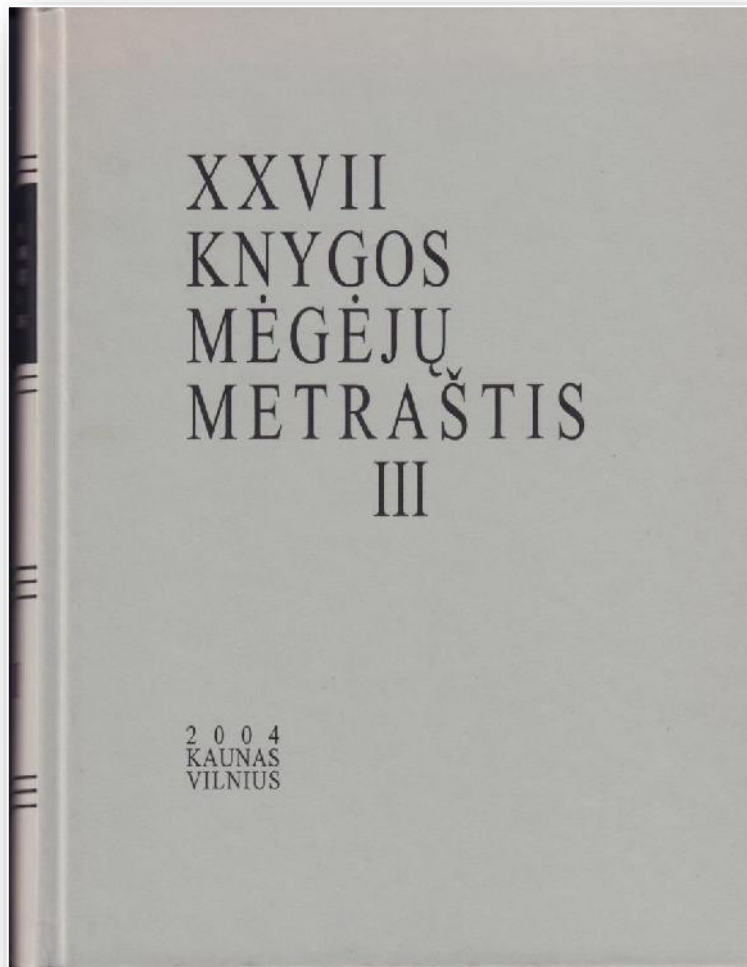

XXVII knygos mėgėjų draugijos valdyba.
Iš kairės: Viktoras Cimbauskas, Juozas Balčiūnas-Švaistas, Kazys Bizauskas, Paulius Galaunė, Vytautas Steponaitis

XXVII knygos mėgėjų draugijos nariai:
Paulius Galaunė (1890–1988) ir Juozas Paknys (1883–1948)

Draugijos steigėjų pavedimu P. Jakštas ėjo derinti įstatų į valdžios įstaigas, priklausė minėtajam keturioliktukui, kol tik gyvavo draugija, stropiai lankė posėdžius ir vykdė įstatų numatytas priedermes. Pirmieji nariai eilės numerius pasiskirstė remdamiesi abėcėliniu pavardžių sąrašu. P. Jakštui, įsiterpusiam tarp Pauliaus Galaunės ir Juozo Paknio, teko VII numeris.

Leidinyje „XXVII knygos mėgėjų metraštis. III“ (2004 m.) išspausdinta Petro Jakšto dokumentinė apybraiža „Kas buvo XXVII knygos mėgėjai“, kuri buvo parengta 1983 m. lapkričio 27 d.

„VII Petras Jakštas, tas pats, kuris rašo šias eilutes. Nebuvau nei mokslininkas, nei rašytojas, nei aukštas pareigūnas. Į garbingą Draugiją patekau kaip darbo pelė, mat dirbau kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriuje ir būtent iš dalies galėjau būti naudingas, leidžiant Draugijos leidinius. Knygas mėgau ir rinkau nuo piemenavimo laikų.“

Petras Jakštas

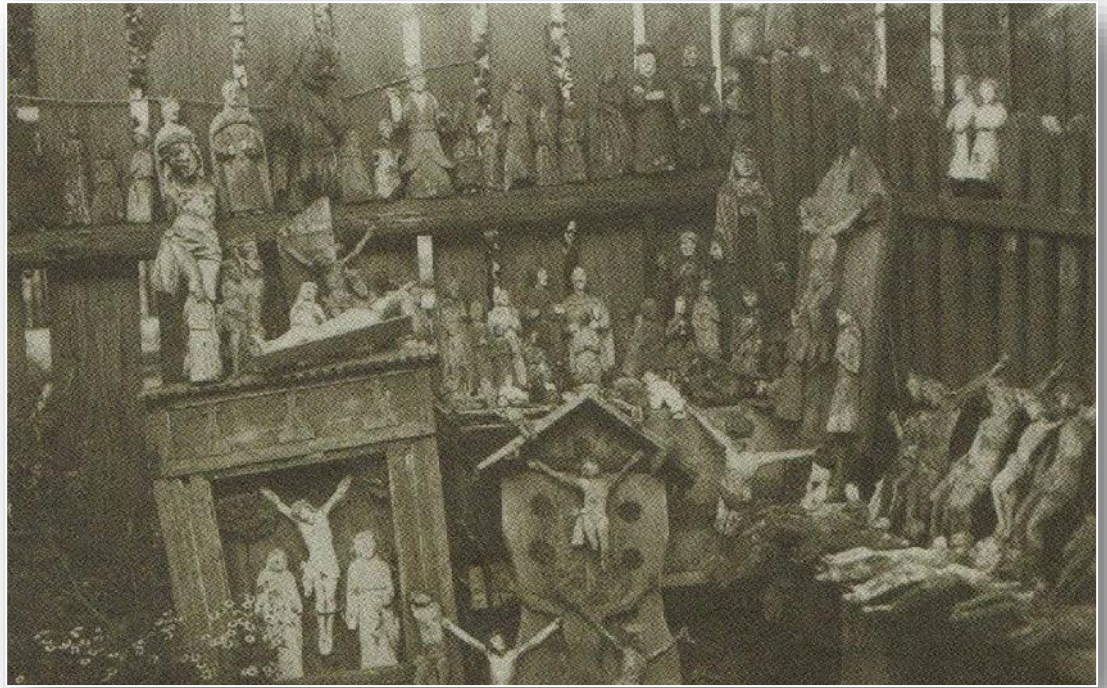
Antanas Rucevičius
(1880–1949) – XXVII
knygos mėgėjų draugijos
narys, spaudos
darbuotojas, vertėjas

Kvietimas klausyti P. Jakšto pranešimo XXVII knygos mėgėjų draugijos posėdyje 1932 m. spalio 27 d.

P. Jakšto parengtas pranešimas „Kaip tvarkyti mažas asmenines bibliotekas“ buvo skaitytas per Draugijos posėdį, įvykusį 1932 m. spalio 27 d. draugijos X nario, „Spindulio“ spaustuvės vedėjo Antano Rucevičiaus bute.

Dail. Gerardas
Bagdonavičius, 1928 m.
Cinko klišė

P. Jakšto smulkiosios liaudies skulptūros rinkinys.
1934 m.

P. Jakštas sukaupė apie 5000 leidinių biblioteką, kurią pats tvarkė: restauravo senas ir išrašinėjo naujas knygas bei periodiką, įklijavo šiauliečio dailininko Gerardo Bagdonavičiaus 1928 m. sukurtą ekslibrisą. Gausinant biblioteką savaime kaupėsi antrinė medžiaga: nuotraukos, atvirukai, smulkieji spaudiniai, muziejinės vertybės.

Antrasis pasaulinis karas be apkasų P. Jakštui truko penkiolika metų. Jis prasidėjo dar 1939 m. rudenį, o baigėsi 1955 m., kai galėjo bent kiek nurimti dėl nuolat grėsusio persekiojimo ir net susidorojimo.

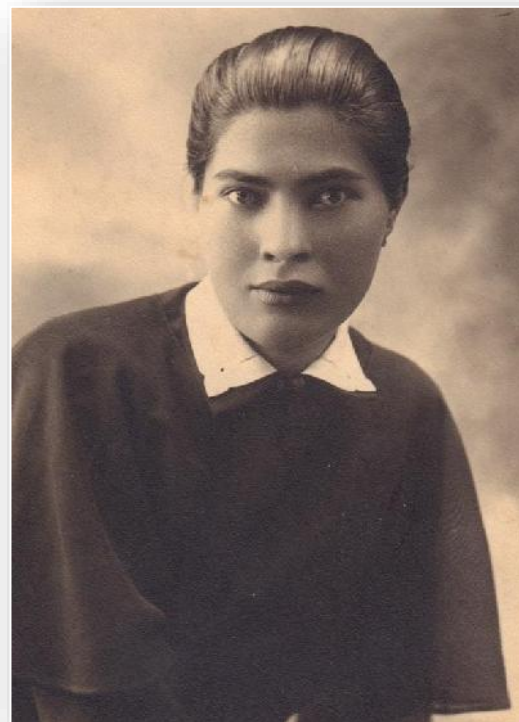
P. Jakštas nebuvo tarp tų, kurie okupacijų pradžioje skelbė sveikinimo kalbas nepriklausomą valstybę sutrypusiai raudonajai ir rudajai kariaunai, neužsirišo balto raiščio ir nevarė žydų prie duobių, 1944 m. neužsirašė nei į Vietinę rinktinę, nei traukėsi į Vakarus ir nė dienos nedalyvavo dešimtmetį trukusiose partizanų kovose. Šiuo požiūriu jis beveik neišsiskiria iš viso Lietuvos aukštesniųjų, bet labiausiai iš Vyriausiojo štabo karininkų korpuso.

Panaikinus kariuomenės Vyriausiąją štabą, P. Jakšto tarnyba Raudonojoje armijoje neturėjo perspektyvų ir prasmės. Grįžo į gimtinę, kur laukė ūkis ir valstiečio dalia. Jis buvo paveldėjęs tėvų ūkį, kurį išplėtė ir pavyzdingai tvarkė.

ANTROJO PASAULINIO KARO VERPETUOSE

P. Jakštas Raudonosios armijos 29-ojo teritorinio šaulių korpuso karininko uniforma. 1940 m.

Būsimoji P. Jakšto žmona – gimnazistė Sofija Zalubaitė. 1938 m.

1941 m. lapkričio 27 m. Žiobiškio bažnyčioje P. Jakštas vedė Dotnuvos žemės ūkio akademijos agronomijos specialybės studentę Sofiją Zalubaitę. 1944 m. vasario 8 d. užregistruota ir civilinė santuoka. 1943 m. ankstyvą pavasarį gimė sūnus Petras, o po metų – 1944 m. antras sūnus Povilas.

Nuo 1941 m. gruodžio iki 1943 m. balandžio P. Jakštas dirbo Vilniuje Lietuvių kalbos instituto sekretoriumi ir asistentu. O šeima liko Stramiliuose.

Sovietinei kariuomenei okupavus Lietuvą, pasipriešinimo kovose žuvo P. Jakšto brolis partizanas Vytautas, per baudėjų ekspediciją Moškėnų kaime buvo sunaikinta sodyba, kurioje laikyta didesnioji bibliofilo bibliotekos dalis.

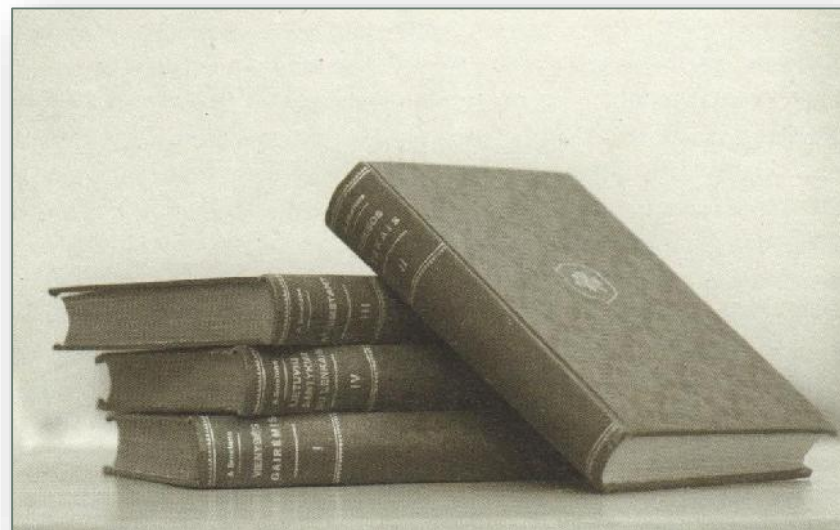

P. Jakštas – dešinėje

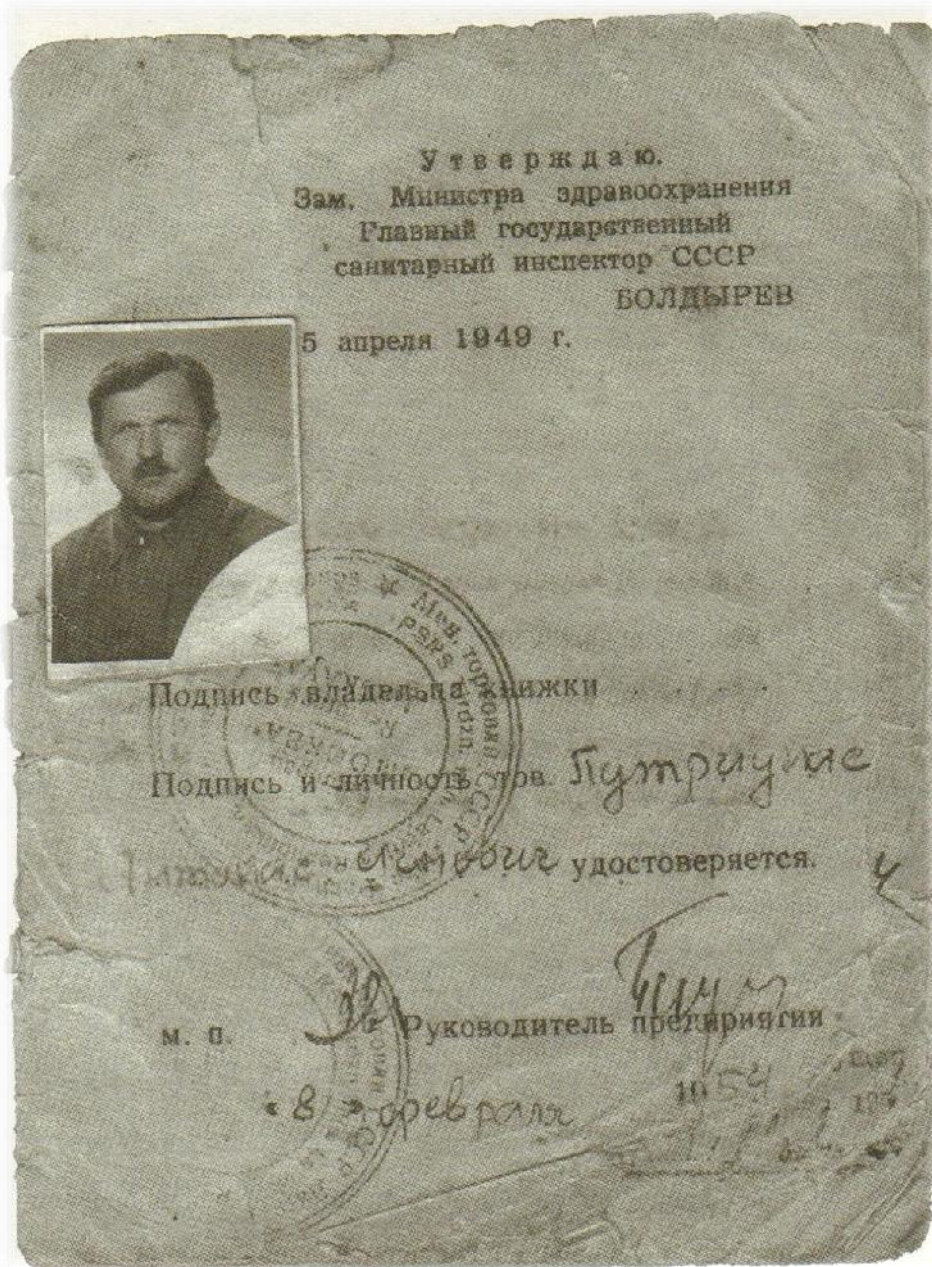
Kilus grėsmei kartu su kitais lietuvių inteligentais patekti į Štuthofo koncentracijos stovyklą gyveno nelegaliai. Kiek žinoma, 1944–1948 m. P. Jakštas dirbo žemės ūkio darbininku Traupyje, Raguvos val. (dabar Anykščių r.).

„1945 m. sausio 10 d. rytą, tik išaušus, Vytauto Jakšto sodybą apsupo rusų kareiviai. Šeima tik ką buvo susėdusi prie stalo pusryčiauti. Įėję į gryčią kareiviai paprašė degtukų. Jakštienė, nieko bloga nenumanydama, padavė kareiviui degtukų dėžutę. Visiems žmonėms buvo įsakyta išeiti į kiemą.

Čia V. Jakštą, jo uošvį, žmonos tėvą Joną Jasiūną, virš 80 metų senuką, ir pusseserės vyrą Joną Kastanauską iš Stramiliškių tuojau sušaudė, gyvulius iš tvarto paleido į lauką ir trobesius padegė. Žinoma, niekas gaisro negesino, niekas mantos negelbėjo, viskas sudegė. Sudegė ir mano knygos“.

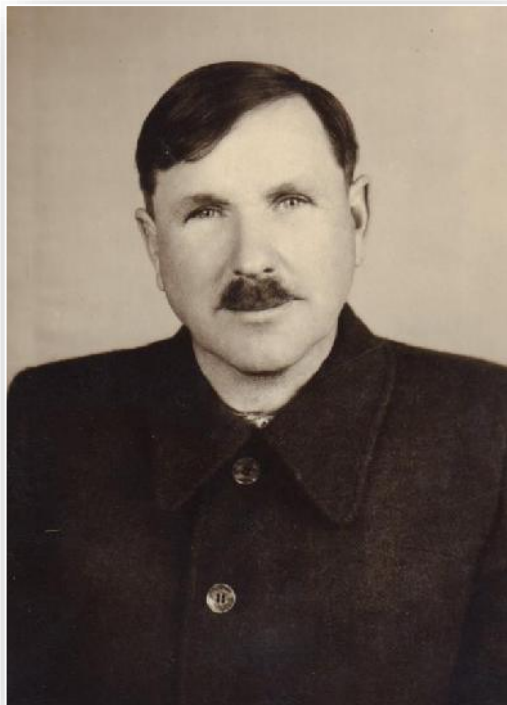
Antano Smetonos raštų keturtomis (1930–1931), kuriame P. Jakšto artimieji, vejami baimės pokariu sunaikino pradžios lapus

1948 m. P. Jakštas atsidūrė Rygoje (Latvijoje). Slėpdamasis nuo bolševikų represijų, gyveno nelegaliai darbininko Antono Ignovičiaus Putriūno pavarde. P. Jakštas kūrėsi apgalvotai, sąmoningai vengdamas matomų vietų ir pareigų. Iš pradžių buvo komunalinio ūkio degalų–tepalų sandėlio sargu, nuo 1954 m. vasario – „Maskvos“ restorano konditerijos gaminių išvežiotaju.

Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004, p. 72.

P. Jakštas nelegalas: Rygos darbininkas Antonas Ignovičius Putriūnas. Dokumentas – „Maskvos“ restorano konditerijos cecho sveikatos kontrolės knygelė, išduota 1954 m. vasario 8 d.

Po legalizavimosi 1955 m.
daryta nuotrauka.
Artimųjų manymu
P. Jakštas legalizavosi
Pandėlio arba Rokiškio
rajone

P. Jakšto sūnūs iki pat 1956 m. manė, kad jų tėvo nėra gyvo – S. Jakštienė vis sakydavo, kad tėvas dingo per karą. Tačiau vyresnysis sūnus Petras pamena, kad kartais mama juos nusiveždavo į Rygą, o ten susitikdavo su ūsuotu ponu. Tai ir buvęs jų tėvas, tačiau vaikai tą sužinojo gerokai vėliau, tik suaugę.

„Nepamenu tėvo iki pat 1956 m., kai, jis jau nebesislapstydamas, savo vardu ir pavarde grįžo pas mus į Šilutę, kur tuo metu jau gyvenome. Džiaugiausi, bet ir nerimo buvo. Po tiek metų išgirdus, kad tėvas gyvas, grįžta, apėmė sumišimas ir nerimas“, - prisiminė P. Jakšto sūnus Petras.

Sofija Jakštienė su sūnumis Petru ir Povilu į Šilutę atsikėlė 1952 m., o 1955 m. pabaigoje „į šeimą grįžo“ ir P. Jakštas.

Jakštų šeima:
Sofija ir Petras,
sūnus Povilas ir Petras

S. Jakštienės gyvenimo fragmentas. 1942 m. suteiktas diplomuotos agronomės–šeimininkės vardas, nuo 1946 m. ėjo zootechniko pareigas Pakruojo, Žarėnų–Latvelių ir Joniškėlio tarybiniuose ūkiuose. Moteris su dviem vaikais vienoje vietoje neužsibūdavo, pajutusi, kad yra įkyriai sekama, persikeldavo į kitą vietą. Pespėjimų sulaukdavo iš supratingų Danilaukos rusų. Iš tų pačių žmonių nugirdusi, kad į Sibirą netremia buvusiam Klaipėdos krašte, 1952 m. persikėlė į Šilutę dirbti žemės ūkio mokyklos dėstytoja. 1963 m. įgijo mokslinio agronomo kvalifikaciją.

PETRO JAKŠTO GYVENIMAS ŠILUTĖJE

P. Jakštas darbovietėje –
Šilutės autokelių valdyboje

Visuomeninio knygos platintojo
kampelis Šilutės autokelių valdyboje

P. Jakštas – inteligentas, buvęs nepriklausomos Lietuvos karininkas – nuo 1955 m. gruodžio 17 d. dirbo Šilutės remonto kontoros sandėlio darbininku, nuo 1956 m. gruodžio 18 d. – Šilutės autokelių valdybos ūkvedžiu-tiekėju, gamybos-technikos skyriaus techniku, gamybos skyriaus techniku-normuotoju. Darbovietėje buvo žinomas ir kaip uolus spaudos platintojas – „knygos bičiulis“.

Mūsų visuomenininkai

K N Y G O S

BIČIULIŲ DRAUGAS

Užėjus į Šilutės kelių remonto - statybos valdybos techninį skyrių, į akis krinta ant sienos kabanti daili spintelė su užrašu: „Čia parduodamos knygos“. Greta už rašomojo stalo sėdi pagyvenęs vyriškis. Tai ilgametis valdybos darbuotojas technikas Petras Jakštas, aktyvus visuomeninis knygų platintojas. Prieš keletą metų per knygų platinimo mėnesį čia būdavo išplatinama knygų vos už 50 — 75 rub. Tada P. Jakštas ir pasiūlė literatūrą platinti ištisus metus.

Administracija pasirūpino spintele, o P. Jakštas apsiėmė reguliariai pristatyti naujausias knygas. Dabar kiekvieną ketvirtadienį P. Jakštas grįž-

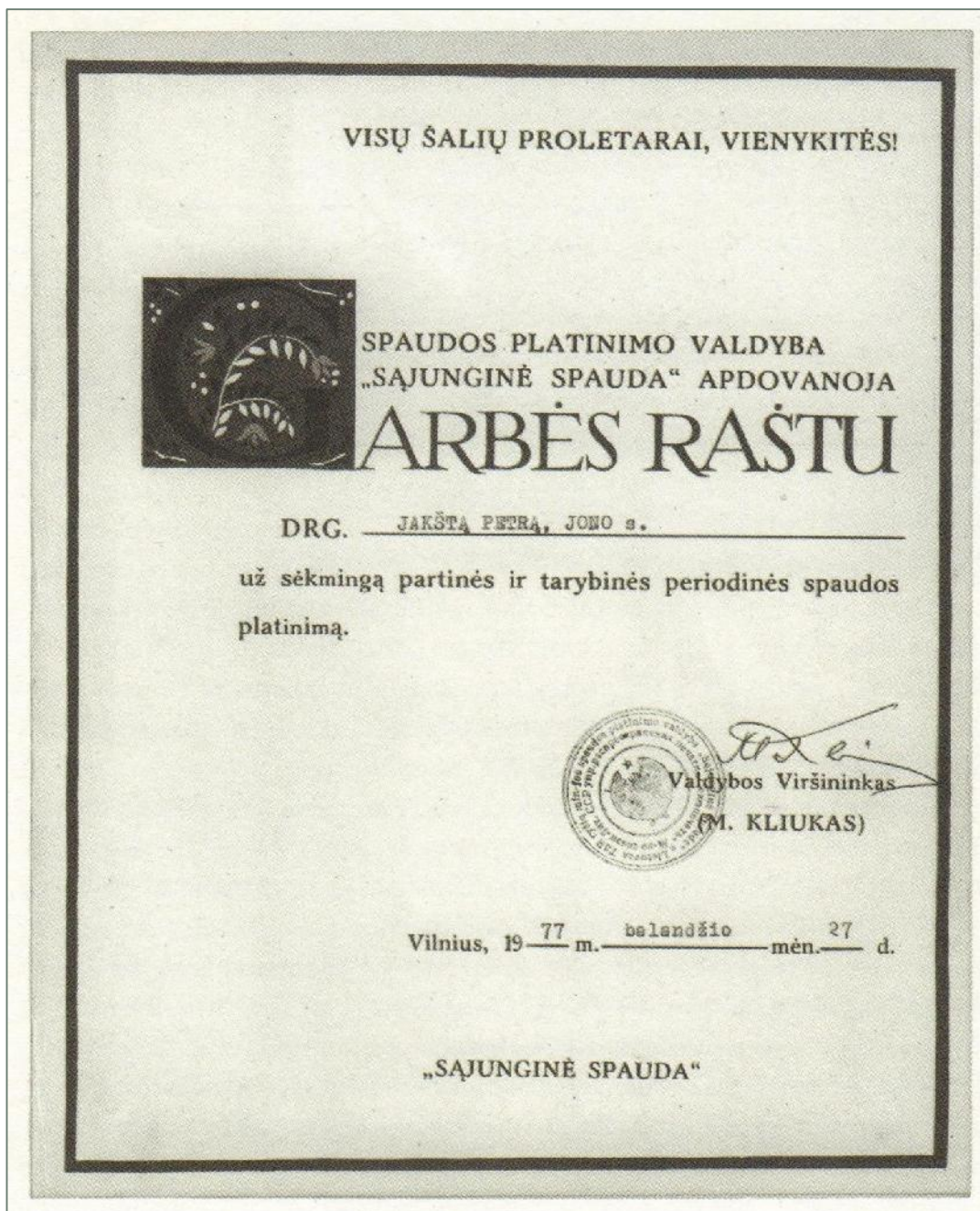
ta iš knygyno su dideliu ryšuliu. Tuoj jį apstoja darbuotojai. Jie noriai perka mūsų šalies ir užsienio rašytojų knygas. 1968 metais buvo parduota knygų už 200 rublių, pernai jau beveik už 1.500 rublių. P. Jakštas puikiai žino savo skaitytojų pomėgius — vienam perka mokslinę - techninę literatūrą, kitiems beletristikos, poezijos kūrinių, atsiminimų ir kitus leidinius.

Daugiausia knygų įsigijo partinio biuro sekretorius Adolfas Nausėda, ekonomistė Regina Rimkienė, inžinierius Petras Damijonaitis, darbų vyk-

dytojas Rimantas Gabalis, technikė Valerija Kurmienė ir kiti. Kiekvieną mėnesį jie nusiperka po keletą naujų leidinių.

P. Jakštas jau eilę metų valdyboje rūpinasi ir spaudos platinimu, ne kartą buvo apdovanotas. Jis vadovauja valdybos Raudonojo Kryžiaus draugijos pirminei organizacijai, redaguoja sienlalkraštį „Mūsų keliai“. Nors praėjusį mėnesį P. Jakštas atšventė savo gimimo 70-metį, tačiau yra pilnas energijos ir naujų sumanymų.

J. POVILAITIS

Šilutės laikraščio „Komunistinis darbas“ skiltyse P. Jakštas buvo pristatomas kaip spaudos platinimo konkurso nugalėtojas (1965), premijėlės (1966), asmeninės dovanėlės (1970) ir garbės rašto (1973) laimėtojas.

Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004, p. 76.

Aukščiausias bibliofilo įvertinimas sovietmečiu – garbės raštas už spaudos platinimą

Šeima

Sofija ir Petras Jakštai
prie jūros

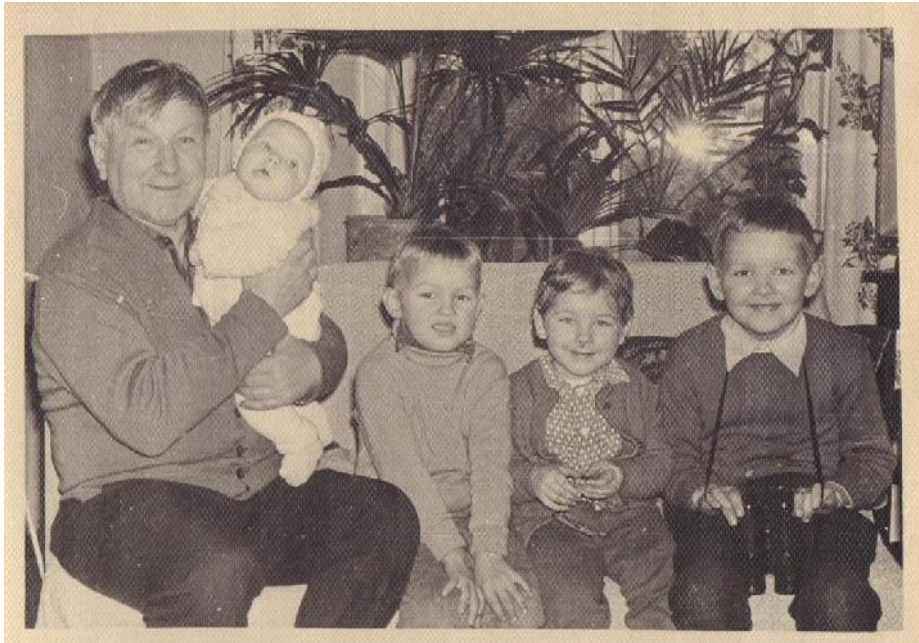

Išvykoje į Palangą su žmona
Sofija ir sūnumi Petru 1959 m.

Jakštų šeima: Sofija ir
Petras Jakštai, sūnūs
Povilas ir Petras. 1966 m.

Šeima

P. Jakštas su anūkais

Sofija ir Petras Jakštai.
1987 m. vasara

Šeima

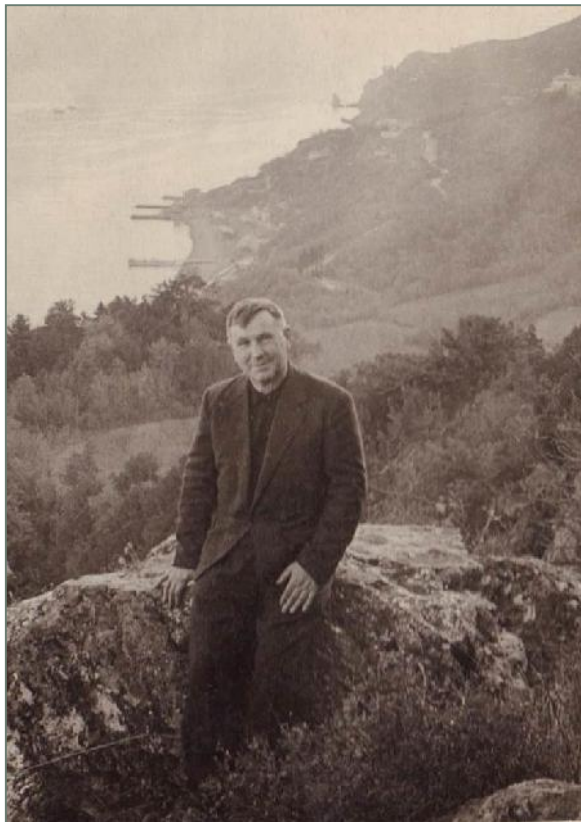
Sofija ir Petras Jakštai savo namuose.
1988 m.

Sofija Jakštienė
1986 m. birželio 6 d.

P. Jakštas kelionėse

Per atostogas P. Jakštas dažnai vykdavo į Druskininkų, kartais – ir į Tarybų Sąjungos pietų sanatorijas. Mėgo ekskursijas po Lietuvą.

P. Jakštas kelionėje

Kelionė į Smiltynę 1987 m. rugsėjo mėn., ieškant buvusio Klaipėdos krašto gubernatoriaus, rašytojo Jono Žiliaus-Jonilos vilos

PETRO JAKŠTO GYVENIMAS ŠILUTĖJE: IKONOGRAFIJA

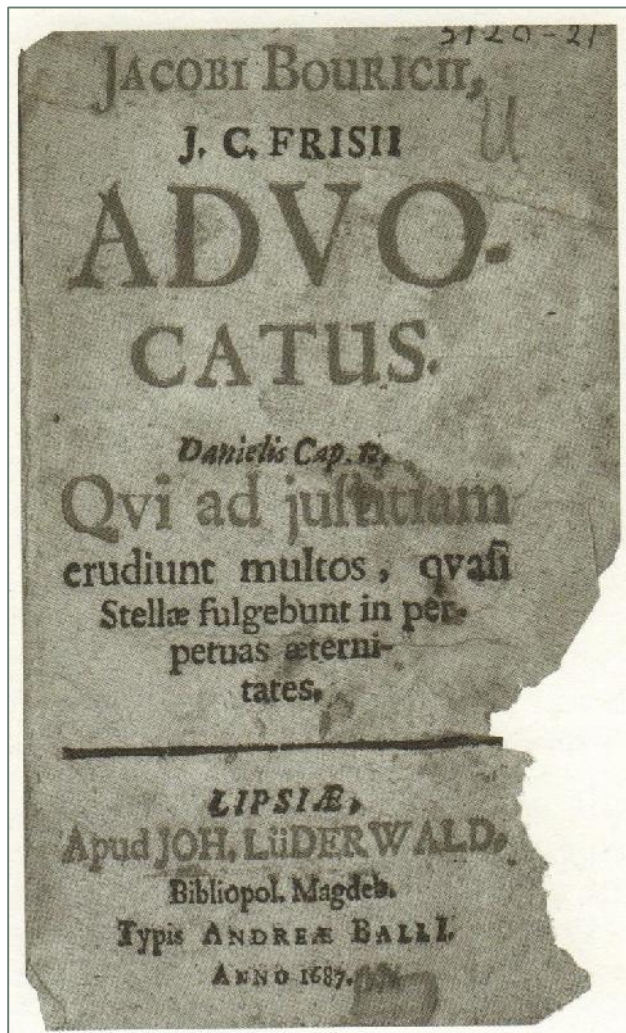
Šilutiškių sveikinimai ir pagarba P. Jakštui. 1986 m.

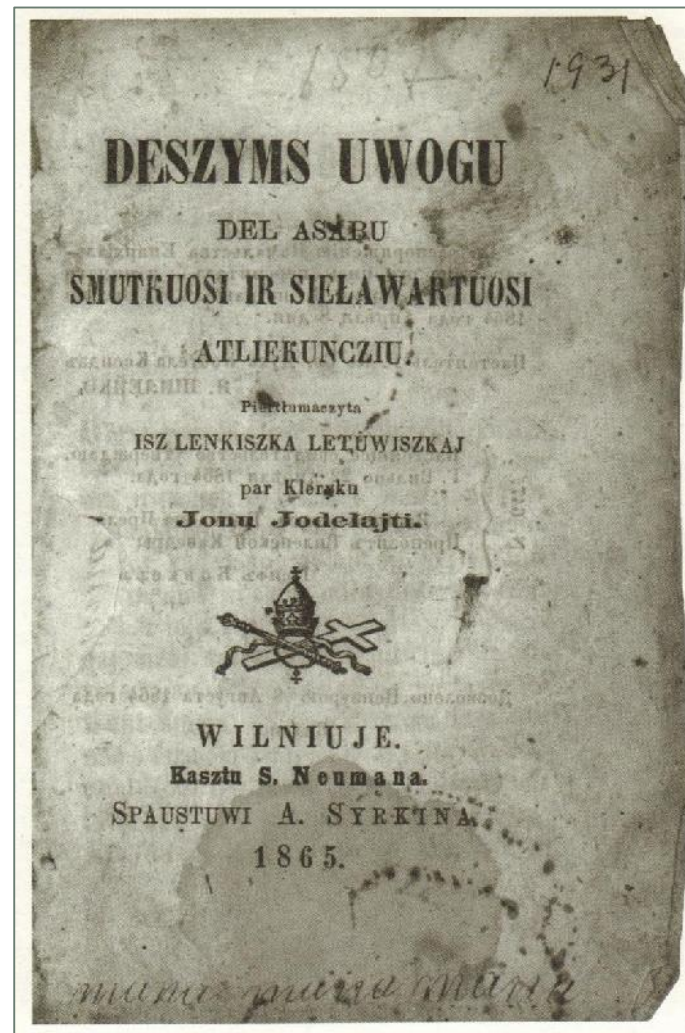
P. Jakšto asmeninės bibliotekos fragmentas. 1985 m.

Šilutėje sukurta antroji P. Jakšto asmeninė biblioteka, kurią bibliofilas tvarkė metodiškai, nuosekliai pildė katalogą: jame buvo pateikiamos ne tik bibliografinis aprašas, bet ir nurodoma kaina, dovanotojų pavardės, defektai, buvę įžymūs savininkai (kelios knygos buvo iš Rusijos caro ir jo šeimos narių bibliotekų). Remiantis katalogu galima nustatyti, kad buvo sukaupta įvairios rūšies spaudinių 6651 egzempliorių.

P. Jakšto bibliotekos knygos

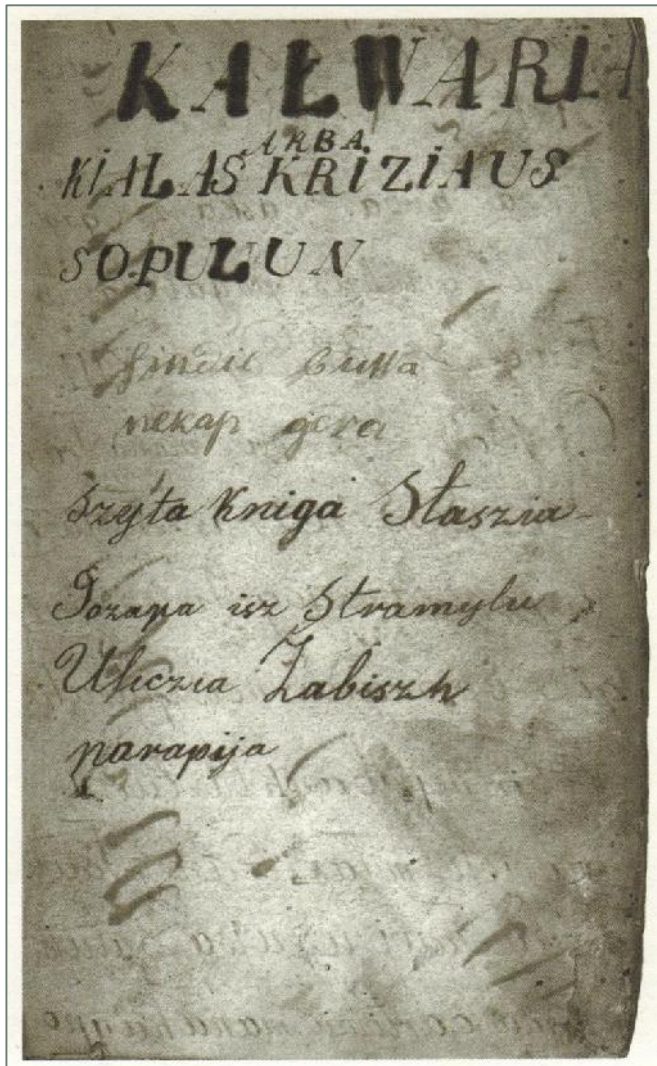

J. van Bouriciaus teisės veikalas „Advocatus“ (1687) – viena iš penkių XVII a. knygų, buvusių P. Jakšto bibliotekoje

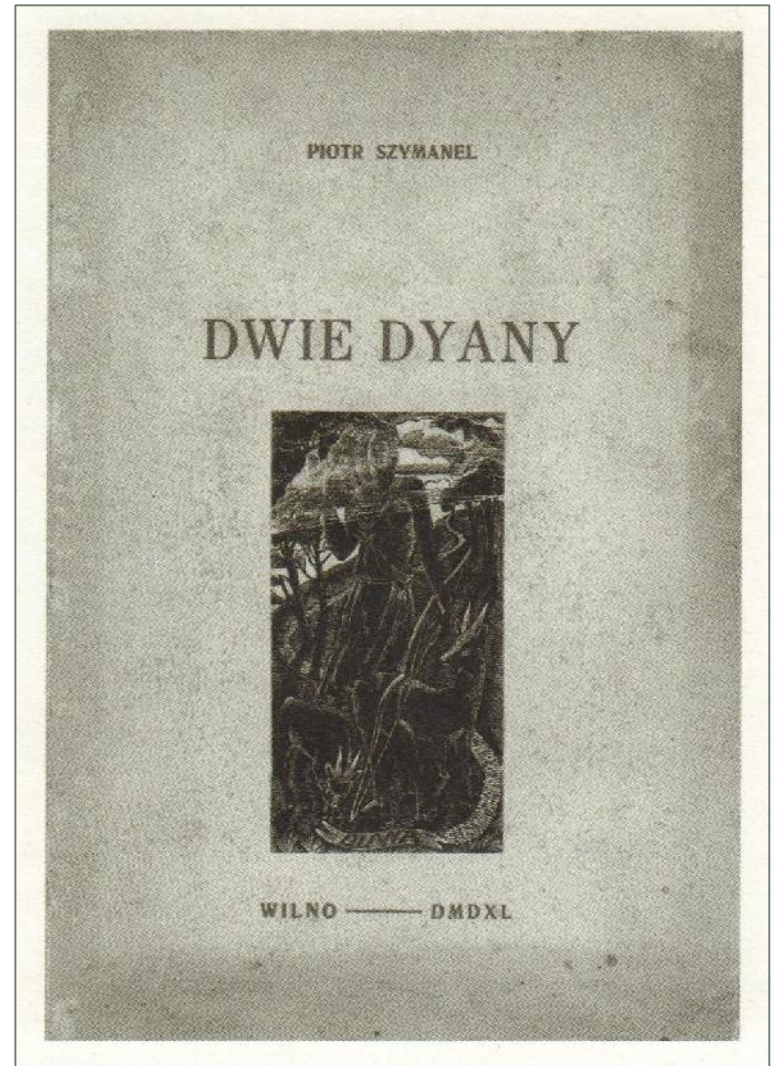

„Deszyms uwogu“ (1865) – reta knyga, nes įvedus spaudos draudimą nustota ją pardavinėti

P. Jakšto bibliotekos knygos

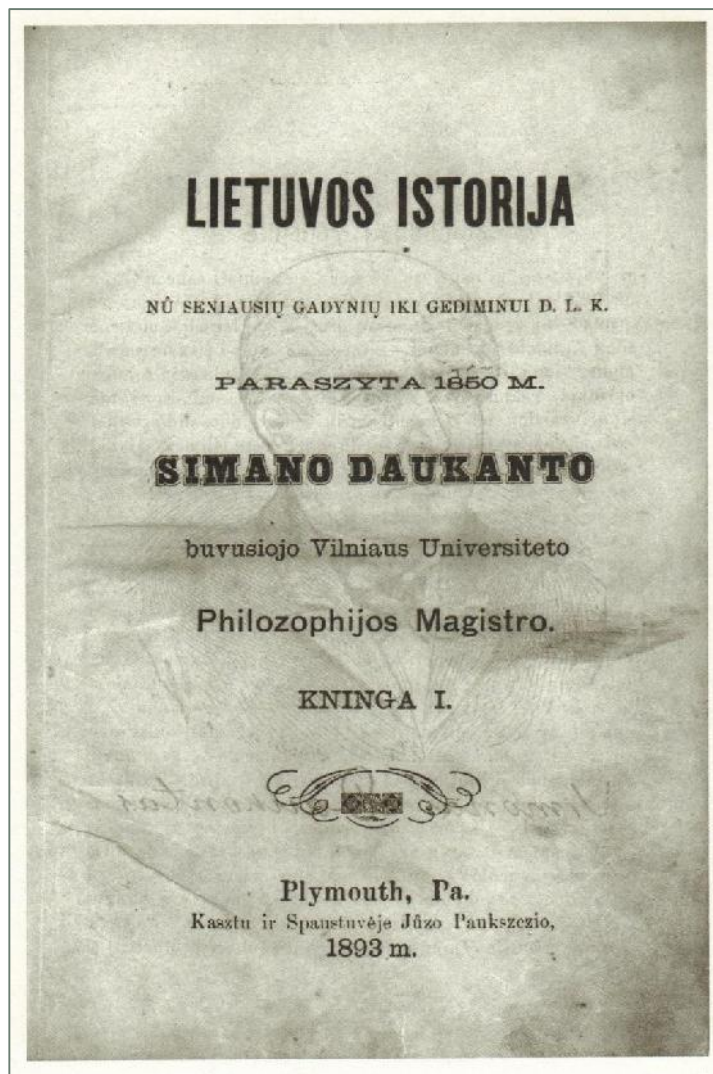

Liaudies rankraštinė knyga
„Kalwaria, arba Kialas kriziaus sopulun“

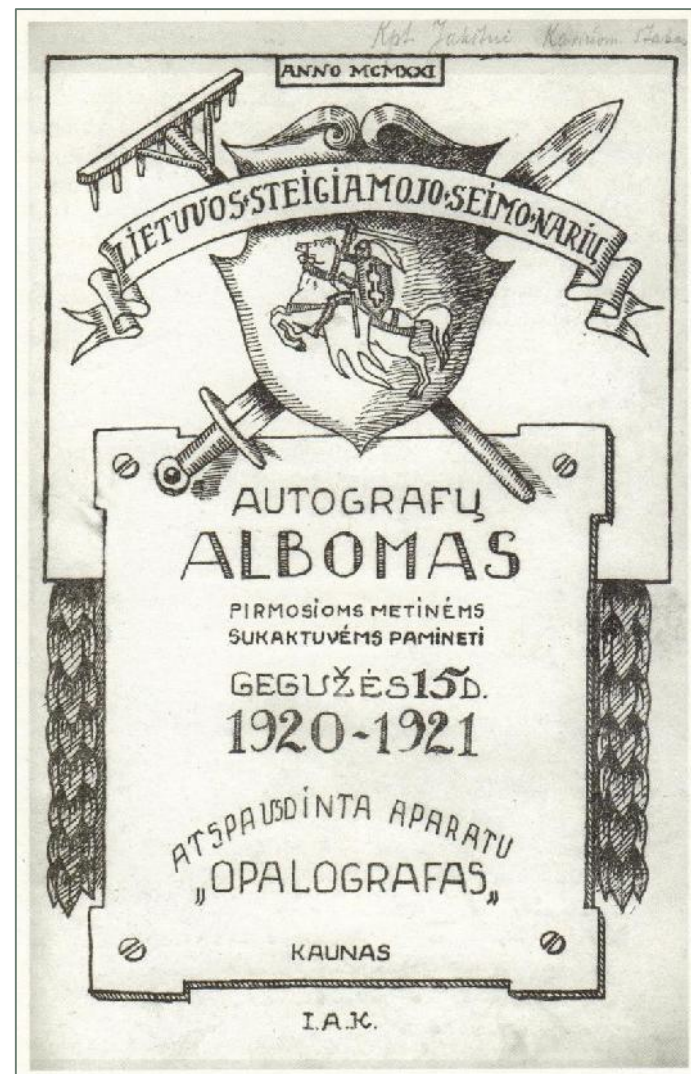

Vilniaus bibliofilijos kultūros knyga –
P. Szymanelio „Dwie Dyany“ (1940)

P. Jakšto bibliotekos knygos

Simono Daukanto „Lietuvos istorija“ (1893), įsigyta nepriklausomybės metais

Bibliofilinė retenybė – Steigiamojo seimo narių autografų faksimilinis leidinys (1921)

P. Jakšto šeimos namus Šilutėje lankė šalies inteligentai

P. Jakšto biblioteka buvo prieinama visuomenei. Iš pradžių ja naudojos Šilutės mokytojai lituanistai, bibliotekininkai ir muziejininkai, aukštosiose mokyklose studijavę jaunuoliai, o vėliau – Lietuvos paminklosaugininkai, urbanistikos istorikai, architektai restauratoriai, Mažosios Lietuvos lietuviškosios knygos istorijos tyrinėtojai.

Prof. habil. dr. Domo Kauno prisiminimai apie P. Jakštą:

„Kai apie 1973 ar 1974 metus susipažinau su šiuo žmogumi, jis jau buvo geriausias Šilutės miesto ir krašto praeities žinovas, atsargiai, bet vis plačiau atveriaš savo pasaulio duris ir knygų spintas. Per keletą bendravimo metų susidarė įspūdis, kad Jakšto namai iš tikrųjų panašėjo į antrąją, tik iškabos neturinčią Šilutės biblioteką, muziejų ir ekskursijų biurą. O ko negalėjo pastebėti akis, dabar primena archyve išsaugoti laiškai.“

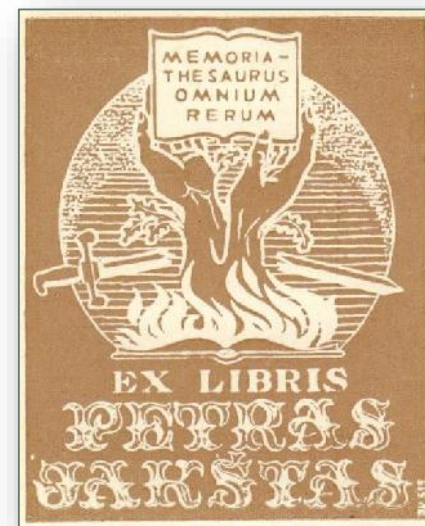

P. Jakštas ir D. Kaunas per pokalbį apie knygos mėgėjų klubus „Bibliotekų darbo“ redakcijoje. 1987 m. kovo 20 d. Gražinos Sutkaitytės nuotrauka

EKSLIBRISAI

Dail. Gerardas Bagdonavičius,
1928 m. Cinko klišė, 89x68

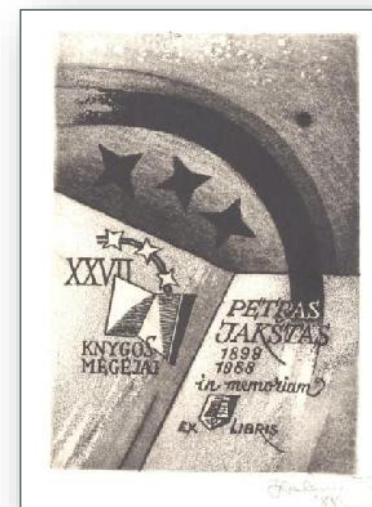
Dail. Vytautas Jakštas, 1984 m.
Cinko graviūra, 75x60

Dail. Vytautas Jakštas, 1984 m.
Cinko graviūra, 52x40

Dail. Antanas Olbutas, 1991 m. 85x51

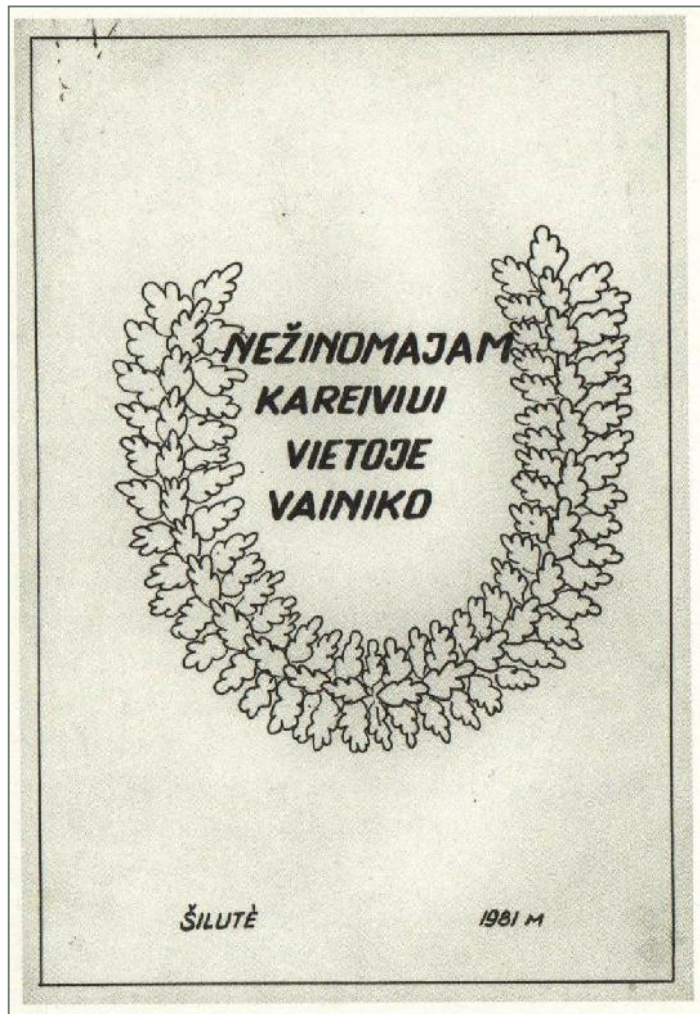

Dail. Eva Labutytė, 1988 m.
Ofortas, akvatinta, 105x72

Vilniaus universiteto bibliotekos interjero fragmentas

Bibliotekos likimu P. Jakštas pasirūpino 1985 m. Jis vertingus lituanistinius ir senuosius Europos leidinius (apie 1100 egzempliorių) pardavė Vilniaus universiteto bibliotekai, dalį paskirstė įpėdiniams – sūnų šeimoms. Galutinai biblioteka nustojo egzistuoti 2002 m. mirus jo žmonai Sofijai Jakštienei. Bibliotekos likučiai atiteko P. Jakšto anūkams, 700 knygų dovanota Šilutės viešajai bibliotekai, apie 500 leidinių įsigijo D. Kaunas.

Istorijos apybraižos apie nepriklausomos Lietuvos žuvusių karių pagerbimą mašinraščio kopija.
Antraštinį lapą braižė
Vida Misiurevičiūtė-Borodatova

Nutolus represijų grėsmei, P. Jakštas tyrinėjo ir rašė darbus Mažosios Lietuvos, istorijos tema.

Produktyviausias laikotarpis – XX a. 9 dešimtmetis.

Paliko daugiau kaip 40 rankraštinių darbų:

- „Kelionė po Šilutės rajoną“ (1982);
- „Vadovas po Šilutės kraštą“ (1982);
- „Kova su vandeniu buvusioje Šilutės apskrityje“ (1983);
- apie Mažosios Lietuvos arklinkystę „Lietuviškas arklys“ (1986);
- „Šilutės miesto gatvių istorija“ (1986);
- „Šilutės rajono dvarams paminėti“ (1987) ir kt.

1968 m. P. Jakštas parašė atsiminimais paremtą darbą „Šis tas apie Vydūną“.

Didėjant rašytojo ir filosofo populiarumui, rankraštis apie jį buvo išplėtotas ir pasklido kitu pavadinimu – „Vydūną prisiminiu“ (1983).

D. Kaunas pateikia įdomią aplinkybę: nors P. Jakštas domėjosi Vydūnu nuolat, tačiau jo minties šalininkas nebuvo.

Autorių labiausiai traukė Tilžės intelektualo asmenybės originalumas, biografijos sąranga ir mįslės.

Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004, p. 84-85.

P. Jakštas prie Storostų kapo paminklo
Mažių kaime 1986 m.
Bernardo Aleknavičiaus nuotrauka

PETRO JAKŠTO KŪRYBA: RANKRAŠČIAI

P. Jakšto rankraštis apie Vytautą Steponaitį. 1984 m. liepos 7 d.

Trumpetis žinios apie Vytautą Steponaitį

V. Steponaitis buvo anąti mirusio poeto Edmundo Steponaičio (1892-1908) brolis. 1893 m. kovo 24 d. jis gimė Siantautuose, Šakių rj. 1913 m. baigė Kauno komercinę mokyklą ir įstojo į Maskvos komercijos institutą. 1916 m. jį mobilizavo į rusų kariuomenę ir pasiuntė į Odosos Karo mokyklą, o ją baigus, paskyrė į veikiančios kariuomenės pėstininkų pulką. 1918 m. grįžo į Lietuvą. 1919 m. jį mobilizavo į Lietuvos kariuomenę ir paskyrė į kariuomenės štabą. Dirbo spaudos ir švietimo skyriaus. 1926 m. baigė suvestuosius karininkų kursus Lietuvos universitete studijavo ekonomiką ir teisę. Perleikė pulkininko leitenanto laipsnį.

Nuo 1910 m. bendradarbiavo liberaliniame moksliniame žurnale „Aušrinė“, o paskui Amerikos lietuvių liberaliniame žurnaluose „Jaunoji Lietuva“, „Steitis“ ir kituose leidiniuose. 1921-1936 m. redagavo mėnesinį karinį žurnalą „Mūsų Linijos“ ir 1935-1939 m. tytinių leidinį „Karo Archyvas“, kuris išėjo 12 toms. juse paskelbė savo istorinius tyrimėjimus: 1925 m. „Mestiaga 1863-1864 m. revoliucijos istorijai“, 1928 m. „Lė Kauno gubernatorius archyvo bylos“, 1929 m. „Baudžiamosios institucijos Kaunoje 1905 m.“ ir kitus smulkesnius straipsnius.

Jis ir Marijos Maršotaitės - Uršulienės partizanams 1930 m. buvo įsteigta XXVII knygos mėgėjų kungija, veikusi iki 1940 m. birželio mėn. vedusia. Tačiau jos gyvavimo jis būdavo arba valdybos pirmininkas arba narys. jis buvo draugijos organo „XXVII knygos mėgėjų metraštis“ ir kitų leidinių redaktorius. „Metraštys“ buvo išspausdinti jo straipsniai:

„Lėm. Gaikšvičiaus Metraštis“ I tomas ir „Lėdimai ir variantai“ I ir II tomuose bei „Kamėrustieji leidiniai“ II tomas.

Vokietinės okupacijos metu ir tarybiniais metais dirbo Kauno valstybinėje bibliotekoje. Sudarė rekomendacines bibliografijas rodykles: „Sequis I-ji“, „Lėm. dirbyste ir gyvulininkyste“ ir „Tarybinis lietuvinistika 1944-1946, 1948-1949 m.“. Nuo 1951 m. bendradarbiavo „Tarybinis lietuvinistikos metraštys“. Bibliotekoje dirbo iki paskutinio savo gyvenimo dienos. 1957 m. spalio 12 d. naktį jis slaugė mirė širdies liga. Žmona jį rado lovoje jau sustingusį. Palaidotas Petrašiūnų Kapinose.

Vėlesnio žmona buvo vidaus ligų gydytoja. Visais metais. Nors studijavo komerciją ir ekonomiką, bet nei komerciantas, nei turtuolis nebuvė. Visas jo turtas buvo trijų kambarių butas kooperatiniame name, kuris buvo paristatytinis Kaune, Mlečkvičiaus g. keturiose, ir knygos. Jis daugiausia rinko karo istorijos literatūrą, pūchopatus parašytas knygas, šventuosius pavienius ir lietuvinistais, tarybiniais ir pagrinde lietuvinistais. Tada jo Maskvoje leidžiamas lietuvinistais, komunistais, 1931-1933 m. žurnalas „Pietisalas“ rinkė. Visos knygos buvo dailiai švėtos. Jo jo mirties visos knygos ir rinkėtinis žmona perdavė Kauno valstybinei bibliotekai.

Vėlesnis buvo liberalas, jokios partijos nepriklausė, su visais pažintus žmonėmis ir savo bendradarbiais gražiai sugyveno, buvo darbotus, kruopštus ir šlaivus. Minimas „Mažosios lietuvinistikos tarybinis enciklopedijos III tomas“ 299 psl.

P. Jakštas

1984 m. liepos 7 d.

Silutė

SENOJI RUSNĖ

PETRAS JAKŠTAS

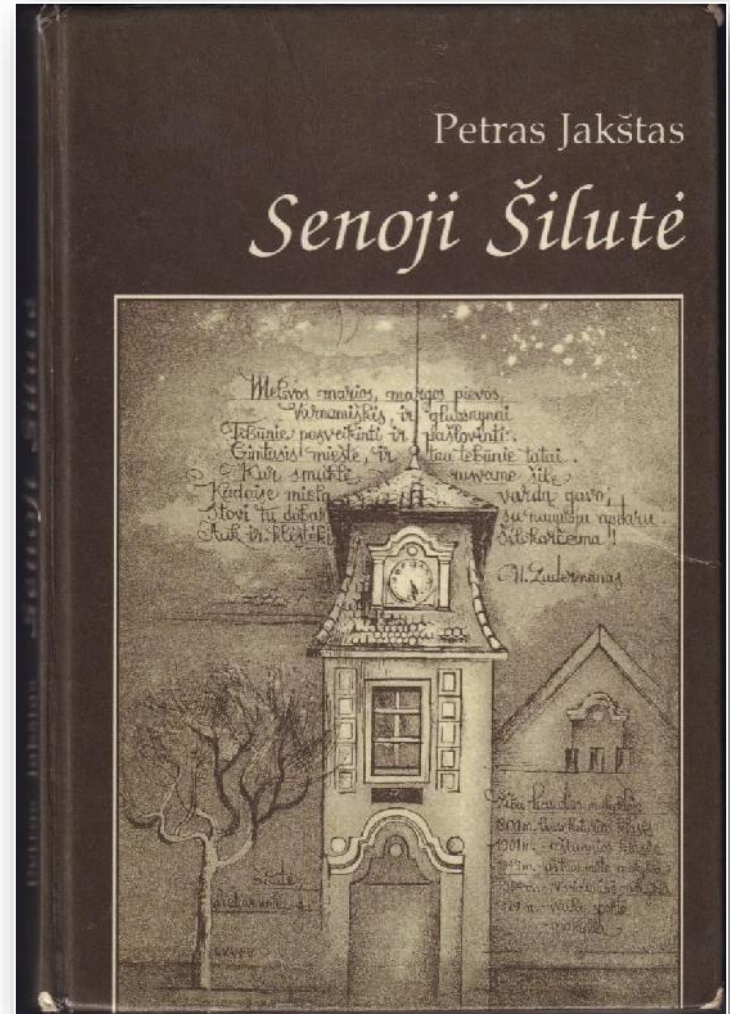
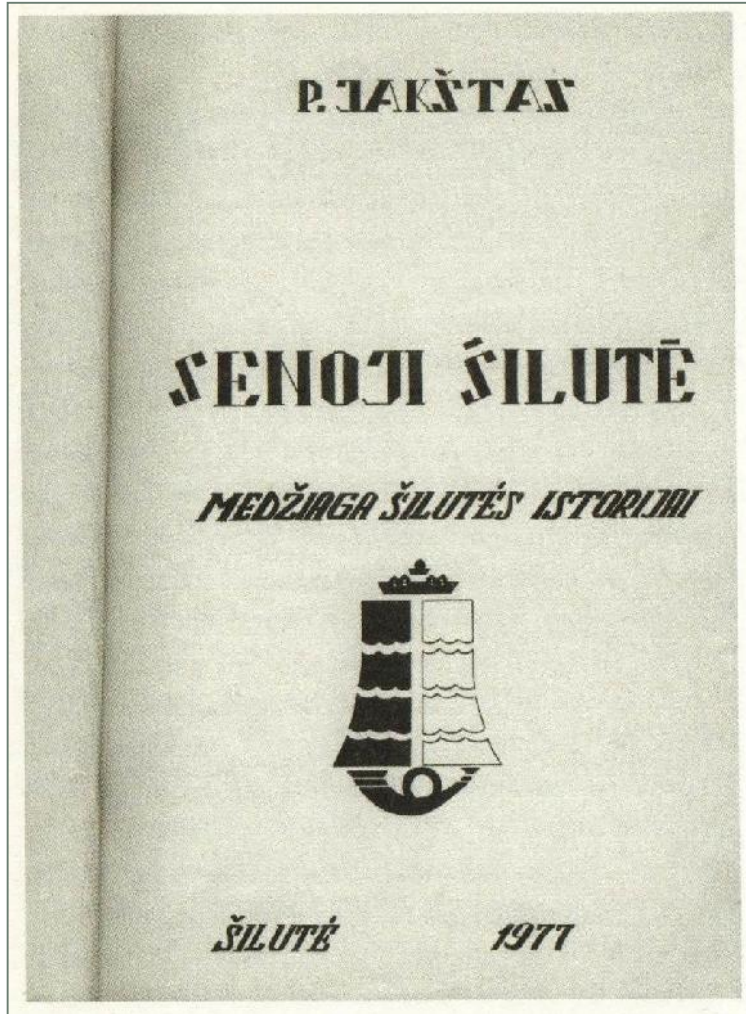
RUSNIŠKIAMS PRIETELIAMS ATMINTI

1932 m. vasarą, jau gyvendamas Kaune, globojau Rusnės ir Žalgirių mokyklų mokinių ekskursiją. Kopiant laiptais į Žaliakalnį sutiktas jau tada sergantis kompozitorius Mikas Petrauskas tarė: „Mylėkite Lietuvą“. Aš neklausiau ekskursijos dalyvių nei vardų, nei pavardžių. Vadindavau prieteliais ir prietelėmis. Karas išblaškė mano mieluosius prietelius. Po karo nebeteko nė vieno jų sutikti. Nežinau, ar yra kur nors plačiajame pasaulyje dar gyvų prietelių ir ar jie tebelaiko save lietuviais. Tačiau, šiuos žodžius rašydamas, aš juos prisimenu, o šį rašinį skiriu tiems, kurie dabar gyvena mano buvusių prietelių vietoje, linkėdamas, kad jie pamiltų šį mieląjį kampelį ir savo gimtąjį kraštą.

Petras Jakštas

Monografijos „Rusnė“ (1992) fragmentai, p. 6-7

P. Jakšto rankraštis „Senoji Rusnė“ (1984) publikuotas 1992 m. kolektyvinėje monografijoje „Rusnė“. Didžiąją knygos dalį sudaro būtent P. Jakšto surinkti faktai apie senąją Rusnę.

Kraštotyros monografijos „Senoji Šilutė“
mašinraščio kopija. Antraštinį lapą braižė
Vida Misiurevičiūtė-Borodatova

Senoji Šilutė (Medžiaga Šilutės istorijai) /
Petras Jakštas. [Šilutė] : Šilutės Kultūros,
švietimo ir sporto skyrius, 1994. 276 p.

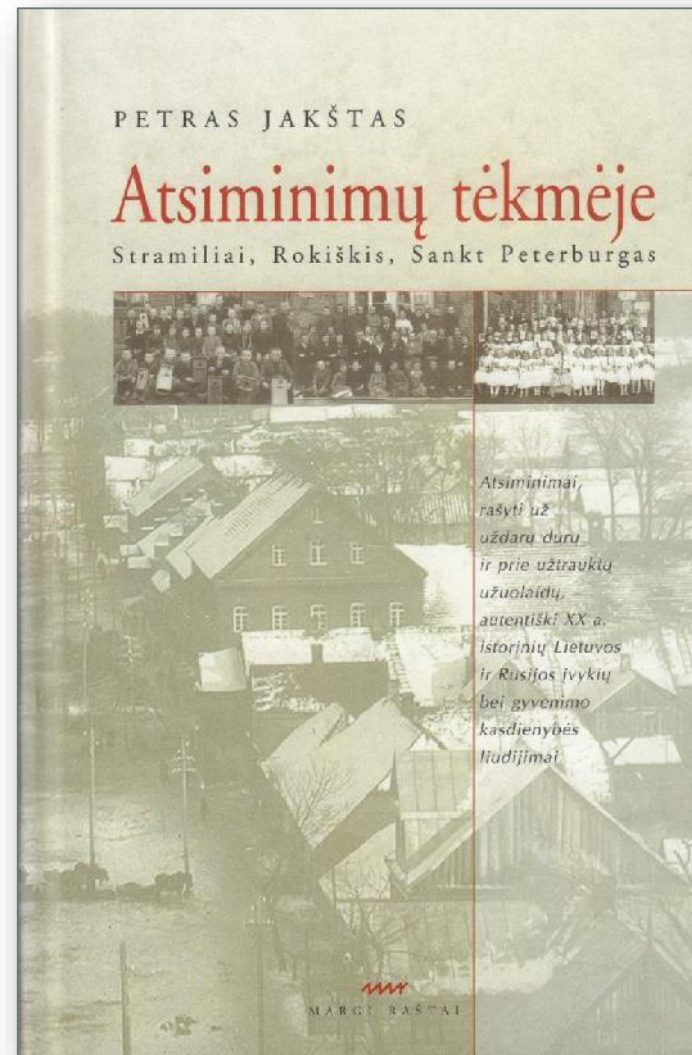
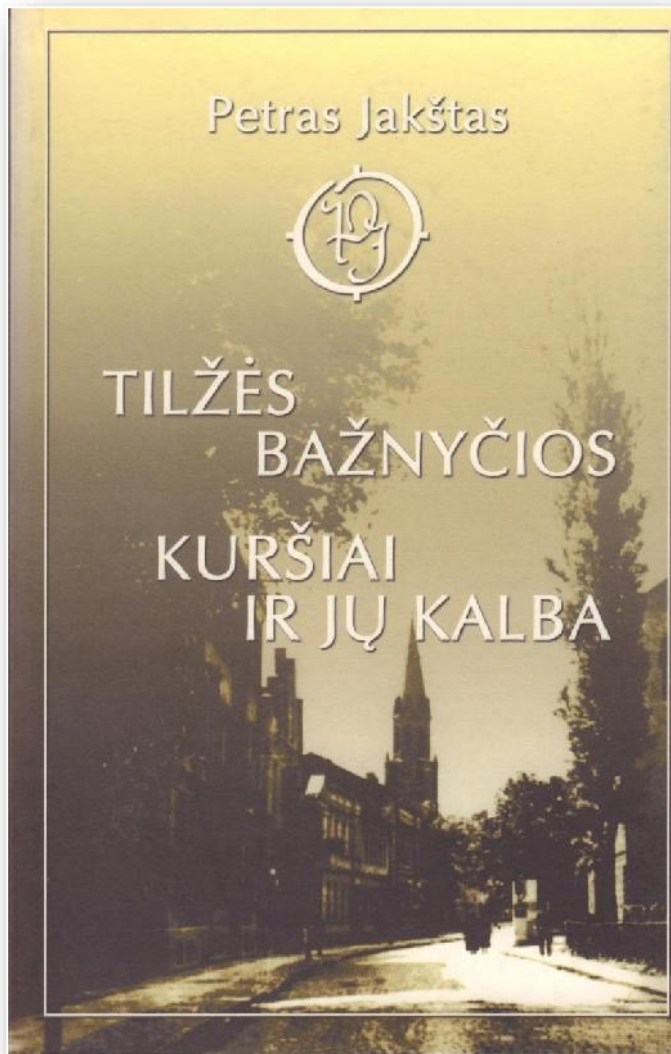

Knygos / Petras Jakštas ;
parengė, įvado straipsni
ir paaiškinimus parašė
Domas Kaunas. Vilnius :
UAB „Petro ofsetas“,
2003. 169 p.

„Jau savo kūdikystėje, dar nesuprasdamas knygos reikšmės ir vertės, aš ją sąmoningai pamėgau. Nemokėdamas skaityti, bet kurią knygą mielai imdavau į rankas, ją glostydavau ir nešiodavau. Atsimenu, kai kartą pas tėvus tarnavęs bernas sakė: „Šitas vaikas nebus žemdirbys“. Iš tikrųjų buvau ir piemuo, ir žemdirbys, ir įvairius darbus dirbau, ir įvairias pareigas ėjau, bet per visą gyvenimą mane lydi knyga, mano geriausia ir ištikimiausia palydovė ir draugė“.

Petras Jakštas

Ištrauka iš knygos, p. 18.

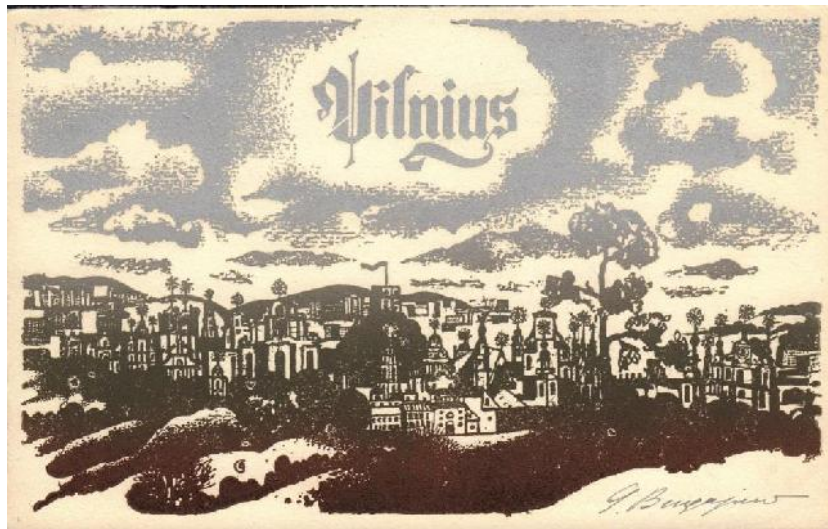
Tilžės bažnyčios. Kuršiai ir jų kalba / Petras Jakštas. Vilnius : [UAB „Petro ofsetas“], 2003. 63 p.

Atsiminimų tėkmėje : Stramiliai, Rokiškis, Sankt Peterburgas / Petras Jakštas. Vilnius : Margi raštai, 2004. 260 p.

P. Jakštas – Prietelius

P. Jakštas visada surasdavo laiko lydėti po miestą ekskursantus, papasakoti apie Pamario krašto įžomybes, diskutuoti istorijos ar kultūros temomis.

P. Jakštai,

Brangusis Prieteliau,

Džiaugiamės Jūsų
energija ir sveikiname Jus
svarbaus jubiliejaus proga.
Linkime gyventi ilgai ir
tvirtai – Jūsų žinios, Jūsų
stiprybė mums labai
reikalinga.

Dėkingi už pažintį su
mūsų tėvų žemės
praeitimi.

Radijo Komponentų
gamyklos kraštotyrininkai
Vilnius. 1981. spalio 29.

Brangusis Prieteliau, P. Jakštai,
Džiaugiamės Jūsų energija ir sveikiname Jus
svarbaus jubiliejaus proga. Linkime gyventi ilgai ir
tvirtai – Jūsų žinios, Jūsų stiprybė mums labai
reikalinga.
Dėkingi už pažintį su mūsų tėvų žemės
praeitimi.
Radijo Komponentų gamyklos
kraštotyrininkai
Vilnius. 1981. spalio 29.

PETRO JAKŠTO VISUOMENINĖ VEIKLA ŠILUTĖJE

1977 m. rugsėjo 7 d. P. Jakštas tapo Lietuvos gamtos apsaugos draugijos Šilutės skyriaus nariu.

P. Jakštui įteiktas pagyrimo raštas už aktyvų dalyvavimą Raudonojo Kryžiaus draugijos veikloje.

Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos Centro taryba

DIPLOMAS

Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros
draugijos Centro tarybos prezidiumo

1987 m. lapkričio mėn. 23 d. nutarimu Nr. 24

*Petras
Jakštas*

už darbus: „Senoji Šilutė“,
„Šilutės rajono dvarams pami-
nėti“, „Iš Kuršių Nerijos gy-
venviečių praeities“, „Raudondva-
rio Tiškevičių bibliotekos likučiai“

apdovanojamas I laipsnio diplomu.

[Signature]

Lietuvos TSR
paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos
Centro tarybos pirmininkas

Vilnius,
1987 m. gruodžio mėn. 20 d.

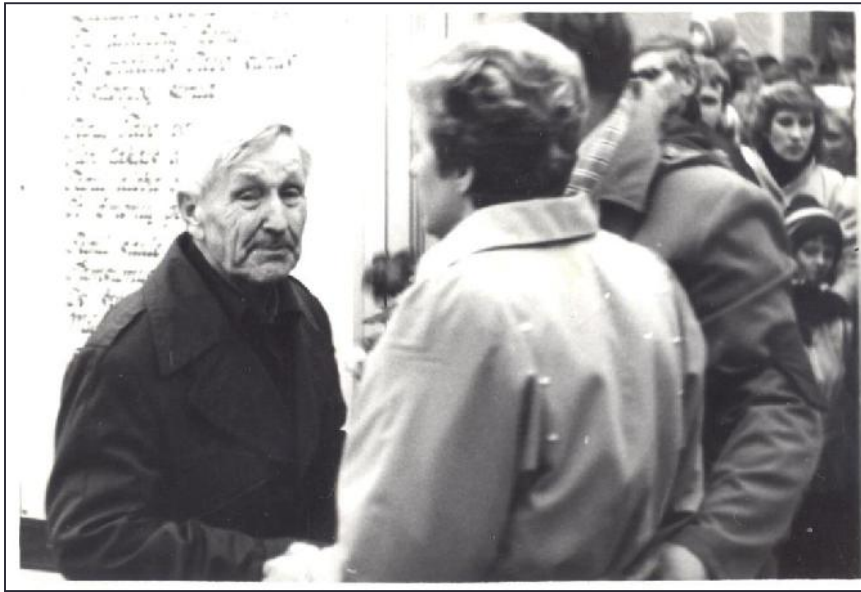

Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugijos 1987 m. lapkričio 23 d. nutarimu P. Jakštas apdovanotas I laipsnio diplomu už darbus:

- „Senoji Šilutė“,
- „Šilutės rajono dvarams paminėti“,
- „Iš Kuršių Nerijos gyvenviečių praeities“*,
- „Raudondvario Tiškevičių bibliotekos likučiai“.

* skirta Vilniaus Radijo komponentų gamyklos keliautojams

PETRO JAKŠTO VISUOMENINĖ VEIKLA ŠILUTĖJE

Lietuvos tautinės vėliavos iškėlimo iškilmių Šilutėje metu. 1988 m.

P. Jakštas buvo aktyvus Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Šilutės iniciatyvinės grupės narys. 1988 m. spalio 23 d., šilutiškiams giedant Vinco Kudirkos „Tautišką giesmę“, vyriausias Iniciatyvinės grupės narys P. Jakštas prie Šilutės kultūros namų iškėlė Lietuvos valstybės vėliavą.

Deja, netrukus – lapkričio 14 d. – P. Jakštas palydėtas amžinojo poilsio. Jo karstas pirmą kartą Šilutės istorijoje buvo apklotas Lietuvos trispalve.

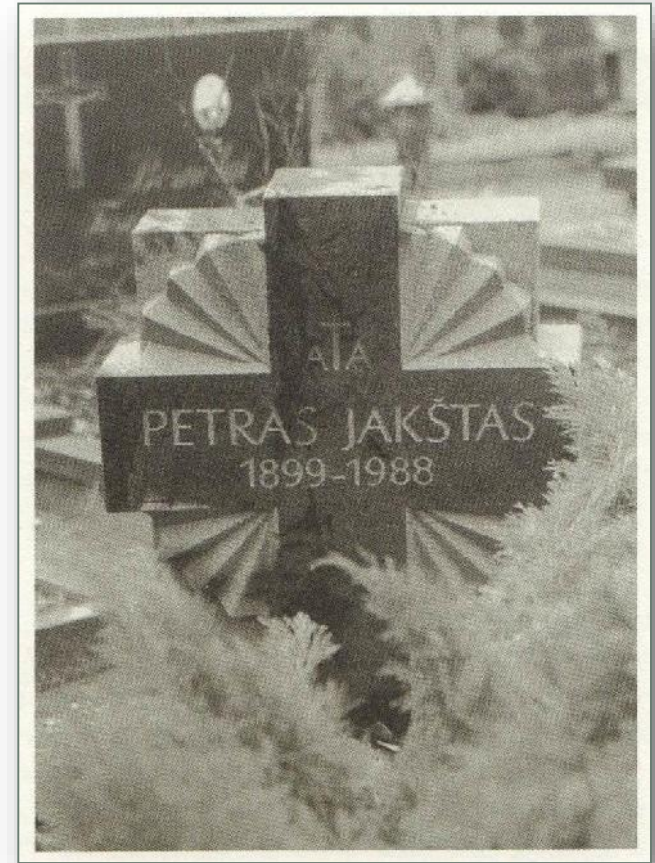

P. Jakštas keliant tautinę vėliavą per Sąjūdžio mitingą Šilutėje. 1988 m. spalio 23 d.

Šilutė

P. Jakštui už ilgametę kraštotyros veiklą ir knygą „Senoji Šilutė“ paskirta „Sidabrinės nendrės“ premija (1995, po mirties).

1989 m. spalio 28 d. šilutiškiai, pažymėdami P. Jakšto 90-ies metų sukaktį, Vyšnių gatvei, kurioje paskiausiai gyveno velionis, suteikė jo vardą, o prie namo įrengė atminimo lentą, amžinojo poilsio vietoje atidengė vilniečio architekto Petro Vytauto Zarankos suprojektuotą antkapinį paminklą, primenantį tuos, kuriuos Vyriausiojo štabo karininkas kadaise pats statė ant žuvusių Lietuvos karių kapų.

P. Jakšto paminklas Šilutės kapinėse. Skulptorius P. V. Zaranka. Olgos Posaškovos nuotrauka

Šilutė

Namas, kuriame gyveno Jakštų šeima,
ir atminimo lenta su užrašu:

*„Petras Jakštas – kraštotyrininkas,
Mažosios Lietuvos istorijos tyrinėtojas
/1899–1988 /“*

Šilutė

1989 m. Šilutėje Petro Jakšto vardu pavadinta gatvė.

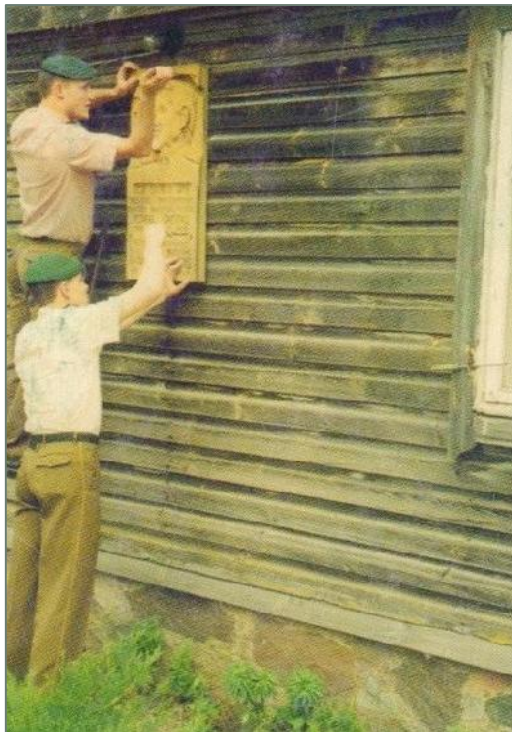
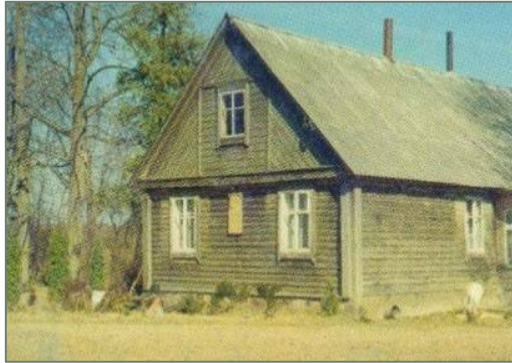

2011 m. Šilutės miesto parke atidaryta Atminimo alėja, skirta Šilutės 500 metų sukakčiai paminėti. Ji sudaryta iš lauko riedulių, kuriuose įamžintos garsių krašto žmonių, tarp jų ir Petro Jakšto (1899–1988), pavardės bei jų gyvenimo metai.

Rokiškis

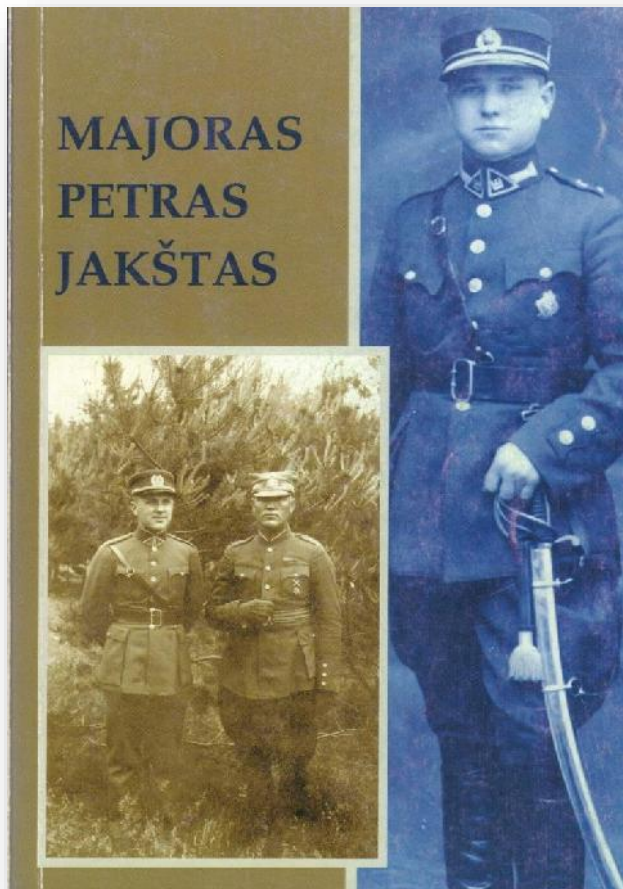

2004 m. Stramiliuose (Rokiškio r.) ant P. Jakšto gimtojo namo sienos atidengta Leono Juozonio išdrožta ažuolinė atminimo lenta su brolių Petro ir Vytauto Jakštų bareljefais ir įrašu, kaip pastebi D. Kaunas, turinčiu net keletą netikslumų:

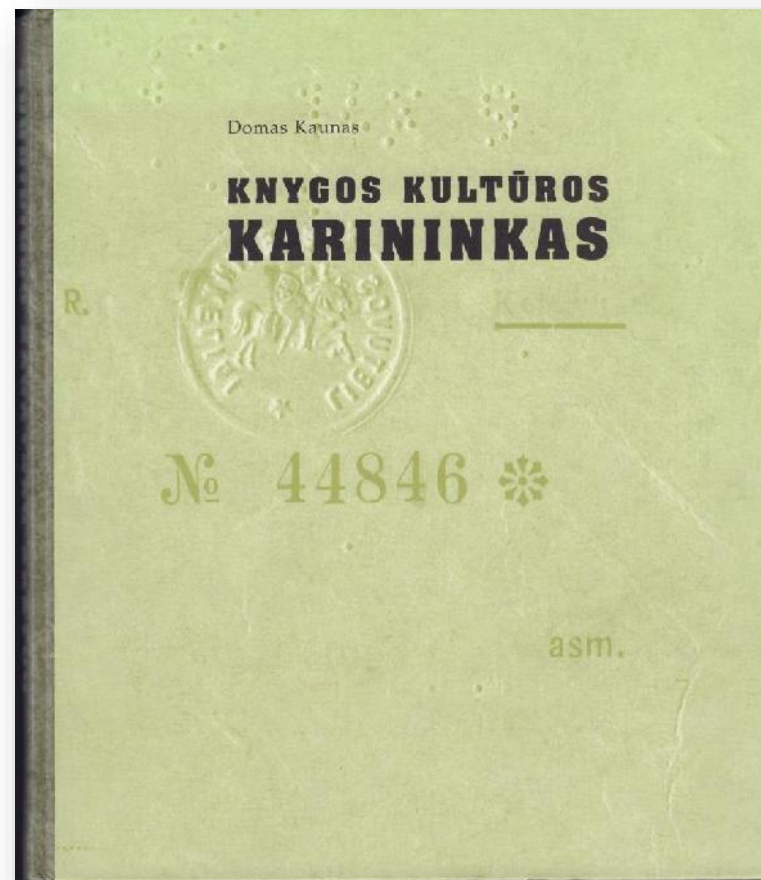
*Šioje sodyboje gimė / publicistas, kraštotyrininkas, / Klaipėdos vaduotojas majoras / Petras Jakštas / *1899 10 29 † 1988 11 14 Šilutė / Policijos vachmistras / žuvęs Lietuvos partizanas / Vytautas Jakštas / *1912 † 1945 01 09 Stramyčiai.*

Rokiškyje Petro Jakšto vardu pavadinta gatvė.

Knygos apie Petrą Jakštą

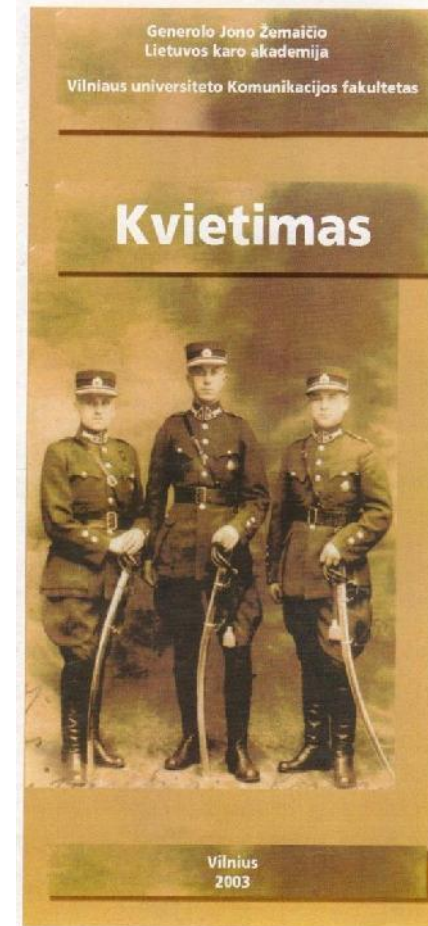
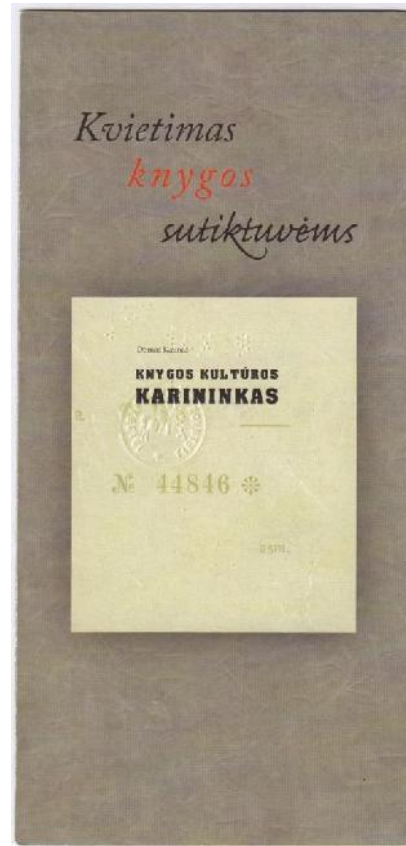
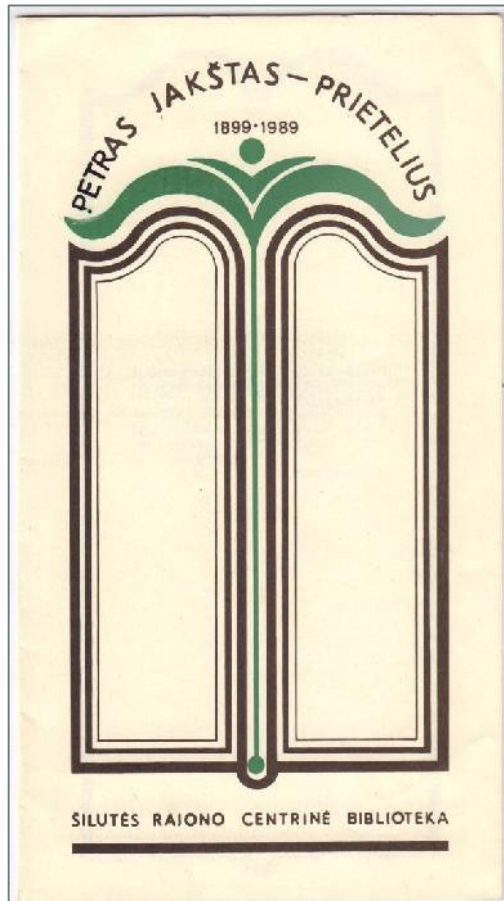
Majoras Petras Jakštas : karininkas, tyrėjas, žurnalistas, bibliofilas : bibliografijos rodyklė. Vilnius : Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2004. 100 p.

Kaunas, Domas. Knygos kultūros karininkas. Vilnius : Seimo leidykla „Valstybės žinios“, 2004. 204 p.

PETRO JAKŠTO ATMINIMO ĮPRASMINIMAS

Kvietimai į renginius,
skirtus P. Jakšto gimimo
metinėms paminėti

Petras Jakštas:

**„Feci, quod potui,
Faciunt meliora potentes /
Padariau, ką galėjau,
Kas gali, tepadaro geriau.“**